

İBN ARABÎ

*arzuların
tercümanı*

Türkçesi:
Mahmut Kanık

الارضية
الارضية

İbn Arabî

ARZULARIN TERCÜMANI

(Tercümânü'l-Eşvâk)

Türkçesi

Mahmut Kanık

Arzuların Tercümanı

İBN ARABÎ

MUHYİDDİN İBN ARABÎ (1165-1240)

Tam adı şöyledir: Muhyiddin Ebu Abdullah Muhammedi İbn Ali İbn Muhamed ibn Ahmed ibn Ali ibn Arabî el-Hatemî et-Tâî el-Endülüsî. Muhyiddin İbn Arabî, Şeyh-i Ekber, Sultanü'l-arifin, Hatemü'l-evliya, Kutb-ü Hümmam, İbn Arabî diye de anılır. Endülüs'te İbn Seraka diye bilinir. Hicrî 543'de Fas'da ölen ünlü bilgin Ebu Bekir İbnü'l-Arabî ile karıştırılmaması için, adı harf-i tarifsiz olarak İbn Arabî diye kullanılmamıştır.

7 Ağustos 1165 Cumartesi günü (Hicrî 27 Ramazan 560) Kadir gecesinde, Endülüs'de Mürsiye'de dünyaya gelmiştir. Dedesinin adı, Muhammed, babasınınki Ali İbn Muhammed'dir. Babası İbn Arabî'yi çocukken İbn Rüşd ile tanıştırmıştır ve aralarında çok ilginç bir konuşma geçmiştir. İbn Arabî soylu, kültürlü, maddî ve manevî dereceleri yüksek olan bir ailenin tek erkek çocuğuydu. Sekiz yaşında ilim tahsili için İşbiliye'ye gitmiştir. Burada İbn Beşküval ve ünlü hadis bilgini Ebu Muhammed gibi bilginlerden ilim tahsil etmiştir. Yirmi yaşında tasavvuf yoluna girmiştir. İbn Arabî'nin ilk hanımı Meryem adını taşıyordu.

İbn Arabî daha sonra Doğu'ya seyahate çıkmıştır. Kuzey Afrika, Tunus ve Mısır'a uğrayarak Mekke'ye gitmiş, oradan Bağdat ve Musul'a uğramış, oradan da Anadolu'ya geçmiştir. Konya'ya yerleşmiş ve burada Sadreddin Konevî'nin dul annesiyle evlenmiş, Sadreddin Konevî'yi (ö: 672 Hicri) yetiştirmiştir. Sonra Malatya'ya uğramıştır, burada tekrar evlenmiştir. Oğlu Sadeddin burada doğmuştur. Daha sonra Şam'a gitmiştir ve Hicri 638'de, Milâdî 16 Kasım 1240'da Şam'da vefat etmiştir. Şam'ın Salihyye bölgesine, Kasyon dağı eteğine defnedilmiştir. Oğlu Muhammed Sadeddin (H. 617-656) ve Muhammed İmadüddin (ö: H.667) ve kızı Zeynep aynı yerde yatmaktadır.

Kendisinin bildirdiğine göre, İbn Asakir, Ebu'l-Ferec, İbn Cevzi, İbn Sekine, İbn Ülvân Cabir bin Ebu Eyyub gibi elli dört zattan zahirî ilimleri tahsil etmiştir. Ayrıca Şeyh Ebu Medyen el-Mağribî, Cemaleddin Yunus bin Yahya el-Kassar, Ebu Abdullah et-Teyemmi el-Fasî, Ebu'l-Hasan ibn Cami gibi zatlardan batınî ilimleri tahsil etmiştir. ve 37 ciltlik gibi eserleri büyüklüğüne birer delildir. Hızır aleyhisselâm'la karşılaşması irfan ehline bilinen bir gerçektir.

Sayıları beş yüze ulaşan eserlerinin birçoğu tasavvufa dairdir. İbn Arabî'nin eserleri hakkında çok geniş kapsamlı bilgiyi Osman Yahya'nın Fransızca olarak hazırladığı iki ciltlik, (Ouvrage publié avec mi concours du Centre National de la Recherche Scientifique, Damas, 1964.) adlı eserinde bulmak mümkündür. Burada tekrarlarıyla birlikte 800'den fazla eser hakkında bilgi mevcuttur. Eserlerinin bir kısmı Batı dillerine de çevrilmiştir.

Türkçe'ye çevrilen bazı eserleri:

İlâhi Aşk

Şeceretü'l-kevn

MAHMUT KANIK

1951 yılında Kırşehir’de (Toklumen) doğdu. Yüksek öğrenimini Erzurum’da Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisi’nde yapan Kanik 1975’te mezun oldu. 1977-1983 yıllarında, Bursa Yüksek İslâm Enstitüsü’nde beş yıl boyunca, İslâmî Türk Edebiyatı ve Fransızca dersleri okuttu. 1983 yılında Yüksek İslâm Enstitüsü’nün İlahiyat Fakültesi’ne dönüşmesiyle birlikte Uludağ Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. Eğitim Fakültesi Fransızca Bölümü, Yabancı Diller Yüksekokulu, İlahiyat Fakültesi ve diğer fakültelerde Yabancı Dil dersleri okuttu; hâlen aynı görevine devam etmektedir. Fransızca, İngilizce ve Arapça dillerini bilen Mahmut Kanik üniversite hocalığı dışında edebiyat, sanat ve düşünce ağırlıklı çalışmalar yaptı. Çeşitli dergilerde şiirleri de yayımlanan yazar daha çok “mütercim” olarak tanındı. Yazıları, *Diriliş*, *Yedi İklim*, *Hece*, *Bürde*, *İpek Dili*, gibi dergilerde, kitapları ise, İz Yayıncılık, İnsan Yayınları ve Hece Yayınları gibi yaynevlerinde yayımlandı. Halen yeni eserler yayımlamaya devam etmektedir.

Başlıca yayımlanmış eserleri:

1. *Güvercin Gerdanlığı Sevgiye ve Sevenlere Dair*, İbn Hazm’dan çeviri, İnsan Yayınları, İstanbul, 1985; 12. baskı, 2007.
2. *İlâhî Aşk*, İbn Arabî’den çeviri, İnsan Yayınları, İstanbul, 11. baskı, 2006.
- 3.- 4. İbn Arabî’den çeviri, İnsan Yayınları, İstanbul, 4. baskı, 2006.
5. , İbn Arabî’den çeviri, İz Yayıncılık, İstanbul, 4. baskı 2006.
6. *Arzuların Tercümanı*, İbn Arabî’den çeviri, İz Yayıncılık, İstanbul, 3. baskı, 2008.
7. *İslâm’ı Anlamak*, Frithjof Schuon’dan çeviri, İz Yayıncılık, İstanbul, 4. baskı 2008.
8. *İslâm Maneviyatı ve Taoculuğa Toplu Bakış*, René Guénon’dan çeviri, İnsan Yayınları, İstanbul, 2. baskı, 2004
9. , René Guénon, 3. baskı, Hece Yayınları, 2005.
10. , René Guénon’dan çeviri, İz Yayıncılık, İstanbul, 2. baskı, 2004.

11. *Younous Emr *, (Fransızca) Necip Fazıl Kısakürek'ten  eviri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991.
12. , İbn Arabi'den  eviri, İz Yayıncılık, İstanbul, 7. baskı, 2008.
13. *İslâm'in Metafizik Boyutları*, Frithjof Schuon'dan  eviri, İz Yayıncılık, İstanbul, 1996.
14. İbn Arabi'den  eviri, Asa Kitabevi, Bursa, 3. baskı, 2006.
15. , 2. baskı, Uludağ Yayınları, Bursa, 1993.
16. *Cehennemde Bir Mevsim - Aydınlanışlar*, Arthur Rimbaud'dan  eviri, İz Yayıncılık, İstanbul, 2. baskı 2008.
17. Anne Marie Delcambre'den  eviri, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 4. baskı, 2004.
18. , Muhammed Hamidullah'tan  eviri (Abdulaziz Hatip ile), Beyan Yayınları, İstanbul, 2000.
19. , Muhammed Hamidullah'tan  eviri (Abdulaziz Hatip ile), Beyan Yayınları, İstanbul, 2000
20. *Hakikat ve Tefekkür*, İbn Arabi'den  eviri, Hece Yayınları, Ankara, 2. baskı, 2006.
21. *İnisiyasyona Toplu Bakışlar I*, Ren  Gu non'dan  eviri, Hece Yayınları, Ankara, 2003.
22. , Mustafa Fevzi'den  eviri (Fatma Zehra Kavukçu ile), Hece Yayınları, Ankara, 2003.
23. Hece Yayınları, Ankara, 2003.
24. *İnisiyasyona Toplu Bakışlar II*, Ren  Gu non'dan  eviri, Hece Yayınları, Ankara, 2003.
25. İbn Arabi'nin Men kibi, Mehmet Recep Hilmi'den  eviri, Hece Yayınları, Ankara, 2004.
26. (Fransızca) Necip Fazıl Kısakürek'ten  eviri, Yedi İklim Dergisi, Sayı: 182, Mayıs, 2005, Necip Fazıl Kısakürek  zel Sayısı içinde tam metin halinde yayımlandı.
27. *İbn Arabi'nin Günlük Duaları*, Hece Yayınları, Ankara, 2005.
28. *Nurlar Yuvası, (Mişk t  'l-env r)*, İbn Arabi'den  eviri. Hece Yayınları, Ankara, 2006.
29. *Müminlerin Kurtuluşuna Dair Kırk Hadis*, Kaşık  Ali Rıza'dan  eviri, (Fatma Zehra Kavukçu ile), Hece Yayınları, Ankara, 2006.
30. *İbn Arabi'nin Günlük Duaları'nın şerhi*, Muhammed N r el-Arabi'den  eviri, Hece Yayınları, Ankara, 2007.

Giriş

Klasik İslâm edebiyatında şairler doğadan aldıkları motiflerden bir soyutlama yaparak, insan psikolojisinin en yüce hâli olan aşka ulaşırlar. Aşk aracılığıyla fizikötesi âleme nüfuz ederler. Orada Varlığın birliği görüşüne, Tanrı aşkında yok olmaya ve ebedî olarak Tanrı aşkında dirilmeye ulaşırlar. Klasik İslâm şiirinin tüm çabası, bizi daha bu dünyadayken öteki âleme ulaştırmaktır. Nitekim pek çok aşk şiiri, fizikî âlemden kurtuluşu ve fizikötesi âleme çıkışı temsil eder. Bunun çok çarpıcı örnekleri vardır. Bununla birlikte, şair dış dünyayla, doğayla alakalarını kesmez. Büyük şairler, şiirlerinde dış dünyaya en ince ayrıntılarına varmaya kadar yer verirler. Doğadaki bütün motiflerden yararlanırlar; onlar arasındaki sihirli bağı yakalarlar. Bu dünyayı öteki dünyanın bir izdüşümü kabul ederler. Bu dünyanın tüm malzemelerini öteki dünyanın sembelleri olarak kullanırlar. Şiirde duyguların ağır bastığı bir vakiadır. Evet, şair doğadaki tüm sesleri, renkleri, kokuları ve biçimleri, ahenkleri, kısacası tüm imkânları serbestçe kullanır.

İşte, **Tercümânü'l-Eşvâk**'ta geçen çöller, develer, ağaçlar, çadırlar, çimenlikler, vahalar, vadiler, şimşekler, bulutlar, ay, güneş, yıldızlar, kızlar, kadınlar, erkekler, şehirler, dağlar, tepeler, yöreler ve daha nice motifler bu bağlamda değerlendirilmelidir.

İbn Arabî'nin şiirleri rahmanî ilhamdan kaynaklanmıştır. İçten içe Kur'ân'ın sembelleriyle örülüdür. Her biri ulvî alanın bu dünyadaki izdüşümleridir. Dolayısıyla, o alana yakışmayan yakışıksız yakıştırmalardan alabildiğine uzaktır. Bu nedenle, velî şairin şiirinde görülen aşk, şevk, coşku kesinlikle afrodizyak sarhoşlukla karıştırılmamalıdır. İbn Arabî **Tercümânü'l-Eşvâk**'taki şiirleri bu şekilde değerlendirmek isteyenleri, daha ilk bakışta, eserine yazdığı önsözünde açıkça uyarmıştır. Bu kitapta yazdığı bütün şiirlerde daima içine doğan 'ilâhî varidatlar'a, gönlüne inen 'ruhanî inişler'e ve 'ulvî tenasübler'e imalarda bulunduğunu belirtmiştir. Bunu da büyük sufi şairlerin yöntemiyle, sembellerle yani bu dünyanın malzemeleriyle, somut çevrenin sunduğu imkânlarla yapmıştır. Amacının ne olduğunu gene önsöze yazdığı bir şiirle açıklamış ve orada okuyucuya şöyle seslenmiştir:

“.....

Nice sırlar vardır bunda nice nurlar var pırıl pırıl parlayan

Ne yüce sırlardır bunlar Gök kervanlarınca ona taşınan

Benim gönlüm için ya da gönlü olanlar için

Tıpkı benimki gibi bilginlik ve bilgelik şartlarına

sahip olanlar için

Bu bir sıfattır öyle kudsi ve öyle ulvi ki

'Sıdk'ımdan dolayı gösteriyor derecemi

Öyleyse ey okuyucu zahirine bakıp da sakın aldanma

Zorla kendini, çalış çokça, bânını ara ve sırları yakala."

İbn Arabî'nin düşüncesinde genellikle cinsellik ötesi sembolizmi bolca görmek mümkündür. O, Âdem'i 'ilk gerçek dişî' olarak görür, çünkü Havva ondan doğmuştur. İkinci Âdem, yani Meryem, İsa'yı dünyaya getirirken de aynı fiili tekrarlamıştır. Burada olduğu gibi, klasik Arap, İran ve Türk şiirinde beşerî aşk ifadeleriyle ilâhî aşk terennüm edilmiştir. Bu terennümler öylesine açık bir gerçeklik içinde kullanılmıştır ki şairin ilâhî aşktan mı yoksa beşerî aşktan mı söz ettiği tartışılmıştır. Bu tür tartışmalara İbn Arabî de hedef olmuştur. **Tercümânü'l-Eşvâk**'a yazdığı şerh de bu konuyu şöyle dile getirmiştir:

"Mekke'de —Allahu Tealâ Mekke'yi şereflendirsin ve onu büyütsün!— yazdığım bu **Tercümânü'l-eşvâk** için bir şerh yazdım. Bunun nedeni şudur: Halep şehrinde bulunan dostlarım El-Mesud Ebu Muhammed Bedr bin Abdullah el-Habeşî el-Hadim ve El-Velid el-Barr Şemsüddin İsmail bin Sevdekin en-Nuri'nin istekleri üzerine bu şerhi yazdım. Şemsüddin 'fakih'lerden birinin bu eseri inkâr ettiğini, eleştirdiğini duymuş. "Şeyh'in **Tercümânü'l-Eşvâk**'a yazdığıönsözde, bu kitapta gazel tarzında yazdığı aşk şiirlerinde ilâhî ilimleri, sırları ve hakikatleri kasdettiği doğru değildir. Şeyh bu şerhi kendisine aşk şiirleri yazmış denilmesin ve din ve takva konusunda böylesine ünlü bir konuma sahip birine aşk şiirleri yazdığı nisbet edilmesin diye yazmıştır" şeklinde sözler duymuş. Allah her şeyi en iyi bilendir! İsmail bunları duyunca çok üzülmüş. Duygularımı, teessürlerini gelip bize de aktardı. Bu nedenle ben de bu kitabın şerhini Halep'de yazmaya başladım. Yazdığım şerhin bir kısmı bazı fakihlerin ve kelâmcıların huzurunda bizim kaldığımız evde Kemalüddin Ebu'l-Kasım bin Necmüddin Kadı İbn el-Adim¹ tarafından —Allah onu muvaffak etsin!— sesli olarak okundu. Biz hemen yolculuğa çıktık. Kusuru ve eksiğiyle birlikte yukarıda zikredilen tarihte bu şerhi tamamladık.²Bizi eleştiren kişi bu şerhi duyunca Şemsüddin İsmail'e gelip "Bundan böyle, günlük dilde kullanılan alışılmışözlere ve kelimelere tasavvufî anlamlar yükleyen ve bu sözlerle ilâhî ilimlere işaret ettiğini ileri süren, tarikat ehlinde olan hiçbir sufi hakkında artık kuşku duymam, hakkında kötü düşünmem mümkün değildir" demiş. Benim hakkımda da hüsn-i zan sahibi olmuş ve hakkımda kötü düşünmeyi bırakmış.

İşte, **Tercümânü'l-Eşvâk**'a bir şerh yazmamın asıl sebebi budur.

Hamd Allah'a mahsustur! Minnet de O'na mahsustur!

Güç ve kuvvetin fazlası da eksiği de ancak O'nunladır!³

Tercümânü'l-Eşvâk'ı İngilizceye çeviren R. A. Nicholson da (**The Tarjumân al-ashwâq, a collection of mystical odes** by Muhyiddin Al-Arabî, Theosophical Publishing House Ltd, London, first edition 1911, reprinted 1978) çevirisine yazmış olduğu giriş yazısında (sayfa 7) İbn Arabî'nin bu şiirlerinin beşerî aşk ifade etmediğini, Doğu şiirini az çok tanıyanların bunu pekâlâ bilebileceğini ifade etmektedir.

Doğal olarak şiirin ve aşkın ilgi konusu 'güzellik'tir. Güzellik ise, insanı ilk plânda yücelten bir değerdir, ama her olumlunun bir olumsuzluğu da karşısında ya da ardında bulunduracağı gibi, her güzel çizginin

ardında da erotizmin bir tuzağı kuruludur. Eğer insan bu tuzaklara düşerse, bunları aşmasını bilemezse, bu kez güzellik insanı yücelten bir değer değil tam aksine alçaltan bir değer olur. “Onca ruhla elele, güle oynaya giden güzellik, kıldan ince bir dar boğaz ya da kapıya gelindiğinde, ya dışarda kalır, ya da özündeki bütün libidal ve narsist artıkları pul pul dökerek, saf bir şekilde ideal âleme ait yanıyla ruhla birleşimini, kaynaşmasını yapar. Şairin veli oluşu, veliliğinden sonra da şiir biçimli eserler vermesi ancak bu şekilde olur. Bu eserler görünüşte şiir veya musiki parçalarıdır, gerçekteyse ayrı bir plânın deyişleri. Bu yüzdendir ki, **Mesnevî**’de ya da Muhyiddîn-i Arabî’nin şiirlerinde şiirden başka bir şey görmemek, insanıyanıdır. Bu ruh öncüleri, şiirden öteye geçmişlerdir, ama şiiri de kendileriyle beraber geçirmişlerdir. Erotik ve plastiği aşamamış estetikle, bunlardan soyunup Allah’a tapınma, Allah’ı anma ve Allah’a götürme plânına yükselmiş estetik arasında, bir derece farkı değil, bir mahiyet farkı vardır.”⁴

* * *

Tercümânü’l-Eşvak’ın nüshaları Osman Yahya’nın araştırmalarına göre ⁵ şunlardır:

- Osman Yahya 116
- Evkaf müzesi 1713/3, 873 H
- Fatih 5322/118-151, 934 H
- Şehit Ali 1229/1-114, 957 H; 1230/1-179; 1344/100-151; 946 H
- Bağdatlı 3672, 1397
- Esad Efendi 1512/1-97
- Orhan 607
- Haraççioğlu 801
- Laleli 1397, 1398
- Ayasofya 1723/1, 835, 1877, 969 H
- Reisülküttap 476/1-144, 994 H

Ayrıca, **Tercümânü’l-Eşvâk** Beyrut’ta 1966’da şerhiyle birlikte 203 sayfa olarak basılmıştır.

Biz bu çevirimize Orhan 607’deki yazma nüshayı (Bursa Eski Eserler Kütüphanesi’nde bulunmaktadır) ve Nicholson’un İngilizce çevirisini esas aldık. Ayrıca, gene Bursa’da aynı kütüphanede bulunan Haraççioğlu 801 nolu nüshaya da zaman zaman başvurduk.

Elinizdeki çeviride de görüldüğü gibi, bu eserde önsözden sonra, altmış bir aşk şiiri bulunmaktadır. Bu önsözden anlaşıldığına göre, bu şiirler İbn Arabî’nin dostu, aynı zamanda hocası durumunda olan Mekînüddin Ebî Şüca Zâhir bin Rüstem bin Ebi’r-Recâ el-İsbahânî’nin sevimli ve güzel kızı Aynü’ş-Sems ve’l-Bahâ için söylenmiştir. Bununla birlikte burada zikredilen her şey, yukarıda da belirttiğimiz gibi, tamamen simgeseldir; tamamıyla fizikötesiyle ilgilidir. Esere yazmış olduğu şerhden bu açıkça anlaşılmaktadır. Yer yer çok canlı, hararetli, coşku dolu, kimi zaman hüznü, içten bir aşkı terennüm eden, aynı zamanda ulvileştirilmiş bir sevgilinin tasvirleri olan bu şiirler son derece güzel ve etkileyicidir.⁶

İbn Arabî **Tercümânü’l-Eşvâk**’ı Hicrî 598 de (Miladî 1201) Mekke’de yazmaya başlamıştır. Eser Hicrî 611 Ramazan ayında (Miladî 1215 Ocak ayında) gene Mekke’de tamamlanmıştır. İbn Arabî’nin bu

sıralarda elli ya da elli bir yaşlarında olduğu anlaşılmaktadır. Bunu kanıtlayan bir dize şiirde yer almaktadır:

“.....

Elli yıldan sonra dedim ben kendi kendime

Uzun uzun düşüne düşünce döndüm ben bir kuş yavrusuna”

Bu tarihten birkaç ay sonra da şerhini Halep’te yazmaya başlamıştır. 1215 Temmuz-Ağustos aylarında (Hicrî 612 Rebiüssani) şerhi tamamlamıştır.

İlâhî Aşk (İnsan Yayınları, İstanbul, 1988; 8. baskı, 2003) ile başladığım İbn Arabî’den eserler çevirme gayreti, elinizdeki **Arzuların Tercümanı** adlı eserle devam ediyor. Bu çeviriyle İbn Arabî’nin şiir yönü ortaya konulmuş oluyor. Bu sanat eserini Türkçe’ye kazandırmak büyük bir dileğimdi. Şimdi bu gerçekleşmiş oldu.

Allah’a hamd olsun!

MAHMUT KANIK

¹ Ünlü Halep tarihçisidir.

² Bu şerhin adı **Ez-Zehâbir ve’l-Â’lâk fî şerhi Tercümânü’l-Eşvâk li’ş-Şeyh el-Ekber Kutbü’l-muvahhidîn muhyi’l-Hakk ve’l-milleti ve’d-dîn el-Arabî el-Endülüsî el-Hatemî et-Taî**’dir. Aslında burada bitiş tarihi belirtilmiyor, fakat bu şerhin Hicri 612’de Rebiüssânî ayında (Miladî 1215 Temmuz—Ağustos’unda) Aksaray’da tamamlandığı bilinmektedir.

³ Bu ifadeler **Tercümânü’l-Eşvâk** şerhinin sonunda yer almaktadır.

⁴ Sezai Karakoç, **Makamda** (Diriliş Yay., İstanbul, 1980) s.66.

⁵ Osman Yahya, İbn Arabî ve eserleri üzerine bir doktora tezi hazırlamıştır. Daha sonra bu eser kitap olarak yayımlanmıştır: **L’Histoire et la classification dex l’œuvre d’İbn Arabî**, Ouvrage publié avec le concours du Centre National de la Recherche Scientifique, Damas, 1964.

⁶ Henri Corbin, **L’imagination créatrice dans le soufisme d’İbn Arabî** (Flammarion, Paris,1958) adlı eserinde **Tercümânü’l-Eşvâk**’a ve şerhine geniş bir yer vermiştir. (II. Bölüm)

Arzuların Tercümanı

(Tercümânü'l-Eşvâk)

Bismillahirrahmanirrahîm

Hamd Allah'a mahsustur. Allah'ın her işi güzeldir. Allah güzeldir ve güzelliği sever. Allah âlemi en güzel surette yaratmıştır; ve türlü türlü güzelliklerle süslemiştir. Âlemi yarattıktan sonra, gayb hikmetlerini (*el-hikme-tü'l-gaybiyye*) bu âlemin içinde derc etmiştir; âlemdeki bu gizli sır konusuna işaret etmiş ve bunu belirlemiştir. Ariflere bu hususu mücmel olarak anlatmış ve bunu bildirmiştir. Cisimler dünyasındaki herşeyi âlem için bir ziynet, bir süs yapmıştır. Dolayısıyla arifler bu ziyneti, bu süsü aşk ve şevk içinde müşahede ederek kendilerinden geçmişler, 'fena' mertebesine yükselmişlerdir.

Allah'ın tecellisine en güzel suretlerde mazhar olan Hz. Muhammed'e salat ve selâm olsun! En mükemmel bir şeriatla ve en güzel niteliklerle Allah tarafından gönderilmiştir O bize! Abdullah'ın oğlu Muhammed'dir O! En yüce makamda Allah'ın kendisiyle konuştuğu biridir O! Bütün güzel nitelikleriyle, küllî kemalle donanmış çok özel biridir O! Kendisine vahiy inendir O! O'nun ailesine ve ashabına da salât ve selâm olsun!

Hicrî 598'de Mekke'ye vardığım zaman, orada erdem sahibi bir toplulukla, büyük edebiyatçılardan ve bilginlerden oluşan bir grupta karşılaştım. Çok sayıdaki bu erkekler topluluğu arasında kadınlar da vardı.

Hepsi erdemli kişiler olmasına rağmen, onlar arasında *Mekînüddin Ebî Şüca' Zâhir bin Rüstem bin Ebi'r-Recâ el-Isbahânî* —Allah ona rahmet etsin— gibi, kendi işiyle meşgul olan ve dünüyle bugünü arasında geçen olayları değerlendirip, muhasebesini yapan biri ve onun ablası, Hicaz'ın en yaşlı kadın âlimi *Fahrünnisâ bintü Rüstem* gibi birini görmedim. Şeyh Mekinüddin âlimdi, önderdi, imamdı, İbrahim aleyhisselâm makamında bulunurdu. Mekke sakinlerindendi. Biz Ebû İsa et-Tirmizî'nin hadis konusundaki kitabını, ayrıca daha başka kitapları, erdemli kişilerden oluşan bir topluluk halinde ondan dinleyerek okuduk. Çok üstün edep sahibi birisiydi. Sohbet halkası âdeta güzel bir bahçe gibiydi. Allah rahmet etsin, insanî ilişkileri son derece hoş biriydi; meclisi güzel bir meclisti; meclisinde bulunan ondan mutlaka yararlanırdı; yanındakilere son derece güzel davranırdı. Allah kendisinden razı olsun, mutlaka ilgilendiği bir konu, bir işi olurdu, dolayısıyla ancak kendisini ilgilendiren bir şey olursa konuşurdu.

Kızkardeşi Fahrünnisa'ya gelince, kadınların övüncüydü o; sadece kadınların değil, aynı zamanda erkeklerin ve bilginlerin de bir övünç vesilesiydi o! Hadis rivayeti konusundaki üstünlüğünden ötürü kendisinden hadis dersi almak üzere o'na gönderildim. Yanına vardığımda bana şöyle dedi: “Ömrüm tükendi, ecelim yaklaştı. Hadis rivayeti konusunda senin benden istediğin şey, şu ana kadar beni çok meşgul etti, şimdi ise ömrümün sonunu amel ve ibadetle geçirmek istiyorum; çünkü âdeta ölüm duygusuyla kuşatılmış gibiyim. Yaşım bir hayli ilerledi, son pişmanlık fayda vermez!” Onun bu sözlerini işitince, ben de ona şöyle dedim:

*“Hadis rivayeti konusunda senin durumunla benimki aynı,
Amacımız sadece ilim ve ilmin kullanılması.”*

Sonra, hadise dair bütün rivayetler konusunda kendisine vekâleten bize genel bir ‘icaze’ yazması için kardeşine izin verdi. Allah her ikisinden de razı olsun, o da icazeti yazdı ve bize verdi. Hatta hem duyduğu bütün hadisleri, hem de o genel icazeti kendi el yazısıyla yazıp verdi bize. Ben de uzun bir şiir, bir kaside yazdım; onu anlattım. İşte o şiirden bir parça:

*“Tirmizî'nin hadis kitabını okudum ben Mekînüddin'den
O, insanların imamı, en önde gelenidir,
öyle bir şehirdeki uzaktır tehlikelerden.”*

Allah kendisinden razı olsun, bu şeyhin bekâr bir kızı vardı. Boylu poslu, genç ve güzel bir kızdı; onu görenler hemen ona tutulurdu; bulunduğu ortamı bir çiçek gibi süslerdi; çevresinde bulunanları sevindirirdi; kendisini seyredenleri hayran bırakırdı; bu kızın adı *Nizâm*, lakâbı ise *Aynü'ş-Şems ve'l-Bahâ* idi.¹Kendisi âlimdi, bilgiliydi; âbiddi, ibadete çok düşkündü, seyahat etmeyi çok severdi; zühd sahibi idi. Mekke ve Medine'nin önde gelen simalarındandı; kuşkusuz, tehlikelerden korunmuş olan beldenin, yani Mekke'nin yetiştirdiği seçkin bir kişiydi; dış görünüşü itibariyle Iraklıları andırırdı; çok konuşsa, en ince ayrıntılara kadar inerdi; az konuşsa öz konuşurdu; edebî ve fasîh konuşsa net ve açık konuşurdu; eğer nutuk verecek olsa, Kuss bin Sâide onun yanında hiç kalırdı; cömertlik yapacak olsa, Ma'n bin Zâide ona yetişemezdi; eğer vefalı olsa, Semevel²onun yanında adımlarını geri çekerdi; vefasızlığın, gadirliğin belini bükmüş, sınırlarını çoktan aşmıştı.

Eğer nefisleri çabucak ve kolayca kötülüğe kayan ve zayıf, hasta ruhlu, bozuk, kötü düşünceli, namus duygusu körelmiş insanlar mevcut olmasaydı, Allah'ın yaratılış sırasında ona bağışladığı fizikî ve ruhî güzellikleri, ahlâk ve huy güzelliklerini bir bir açıklardım. O, gökteki bembeyaz yağmur bulutu gibi güzeldi; bir çiçek gibiydi; âlimlerin güneşiydi, gözbebeğiydi; edebiyatçıların çiçek tarhiydi, gülbahçesiydi; ağzı mühürlü açılmamış bir hokkaydı; inci gerdanlığın bir parçasıydı; zamanın eşsiz örneğiydi; çağının en değerli kızıydı. Cömertliği bolca, himmetleri yüksekçeydi. Ana ve babasının sevinciydi; sahasının efendisiydi; bulunduğu meclisin en şerefliyi; evi Mekke'nin *Ciyad* semtindeydi; evi mahallenin gözbebeğiydi; âdeta bir gönül merkeziydi; *Tihâme* onunla aydınlanırdı; bahçedeki çiçekler ona yakın, ona komşu olduklarından dolayı tomurcuklarını açarlardı; onun taşıdığı güzelliklerden (*letâyif*) ve inceliklerden (*şekâyık*) ötürü, marifet çiçekleri etrafa kokular yayardı; üzerinde meleklerin dokunduğu izler, meliklerin, kralların sahip olduğu güçler vardı.

Biz onun sohbetinde çok bulunduk ve zâtının üstünlüğüne ve erdemine şahit olduk; ayrıca, halasının ve babasının sohbetinde de çok bulunduk. Bu nedenle bu kitabımızdaki şiirlerde tıpkı bir gerdanlığa en güzel incileri dizer gibi, son derece uyumlu ve ahenkli bir dille onu terennüm ettik. Ona lâıyk ifadelerle gazeller yazdık. Fakat gene de onun sevgisinin büyüklüğüyle, söylediği o güzel kadim sözlerle, iç dünyasının zenginliğiyle, iffetinin

temizliğiyle ilgili olarak gönlümden geçenlerin, ve ona duyduğum sevgi ilgi ve duyguların hepsini anlatamadım, çünkü o benim tek dileğim ve biricik özlemimdi. O tertemiz, o eldeğmemiş güzel kız! Ancak, bu şiirlerde ona duyduğum sevgiyle ilgili olarak bende birikim hâline gelen (*zehâyîr*) en içten kalbî duygularımdan (*ağlâk*) bazı özlemlerimi dile getirmeye çalıştım. İçimde sakladığım arzuları, tahassürleri açığa vurmuş oldum. Eski günlerimizi büyük bir özenle yeniden hatırlayarak, onun o güzel meclisinde yaşadığımız o tatlı anıları, kısacası ona duyduğum tüm ilgilerin bende bıraktığı şeyleri yeniden uyandırdım, yeniden yaşadım.

Bu kitapta hangi isimden söz ettiysem, hepsi ondan kinayedir; hangi evi tasvir edip anlatmışsam, hepsinde onun evini kasetmişimdir. Ancak bu kitapta yazdığım bütün şiirlerde daima içime doğan ‘ilâhî varidâtlar’ a (*el-vâridatü’l-ilâhiyye*) (içedoğuşlara) ve gönlüme inen ‘ruhânî inişler’e (*el-tenezzülâtü’r-ruhaniyye*) ve ‘ulvî tenâsübler’e (*el-münâsebâtü’l-ulviyye*) imalarda bulundum; bunu da (biz sufilerin yolu olan) en üstün yola göre sembollerle yaptım, çünkü ‘kuşkusuz öte dünya bu dünyadan daha hayırlıdır.’³ Allah razı olsun ondan, o da benim işaret ettiğim konuları çok iyi biliyordu. Kuşkusuz şiirlerimin asıl sırrı, anlamı budur; bunları ancak iyi bilen biri sana anlatabilir.

Bununla birlikte, Allah hem bu kitabın bu kısmını, hem de **Divan**’ın öteki şiirlerini okuyanların kalbinden, şerefli, soylu, yüksek karakterli, üstün meziyetli insanlara lââyık olmayan ve semâvî/ilâhî konulara uygun düşmeyen çirkinşeyleri geçirtmesin! Amin!

Allah’ın izzetine sığınırız. O’ndan başka Rab yoktur. Allah, hakkı hakikati söyler ve doğru yola iletir. İşte bu yüzden ben de Allah’tan hayır, iyilik ve güzellik diledim. Ve gazel tarzındaki bu şiirleri bu kitapta topladım. Bu şiirleri Mekke’de —Allah Mekke’yi korusun, yüceltsin, şereflendirsin ve büyütsün!— Recep, Şaban ve Ramazan aylarında umredeyken, Kabe’yi ziyaret ederken yazdım. Bu şiirlerde Rabbanî marifetlere, ruhanî sırlara, aklî ilimlere ve şer’î uyarılara işaret ettim. Bütün bunları ‘gazel dili’yle, ‘nesîb dili’yle⁴ anlattım, çünkü insanların gönlü bu ifadelere meftûndur, tutkundur, vurgundur; dolayısıyla bu ifade tarzları o şiirlerin coşku içinde okunup, coşkuyla dinlenilmesini sağlar. Ayrıca, bu şiirlerde neyi amaçladığımı da gene bir şiirle anlattım.

Şimdi o şiiri yazıyorum:

1. *Ne zaman ansam ben onun anılarını
Ne zaman ansam evini, yurdunu ve geride bıraktıklarını*
2. *“Hâ!” dediysem “Yâ!” dediysem “Elâ” dediysem
“Emmâ”⁵ dediysem
Ne geldiyse dilime hepsinde onu söyledim onu*
3. *Ve gene ‘Hiye’ dediysem, ya da ‘Hüve’ dediysem ya da bunların
çoğulu
‘Hüm’ dediysem, ‘Hünne’ ya da ‘Hüma’ dediysem, kasedtim hep onu⁶*
4. *Ve gene kader bana yardım etti şiirlerimizde, dediysem
Ya da tam tersi, kader itham etti bizi, dediysem;*
5. *Ve gene bulutlar ağladı dediğim zaman
Ve gene çiçekler gülümsedi dediğim zaman*
6. *Ya da ünlediğim zaman: “ey yolcular
Banet el-Hacir’e yönelin ya da Vurki’l-Hımâ’ya.”*
7. *Ya da gerdek gecelerinde doğan dolunaylar söndü
Ve güneşler ve küme küme yıldızlar kayboldu*
8. *Şimşekler çaktı, gökgürültüleri duyuldu, esti sabâ rüzgârı
Ya da kuzey rüzgârları, güney rüzgârları, koptu şimal fırtınaları*
9. *Yollardan, akik taşlarından söz ettiysem tertemiz
Ya da dağlardan, hayallerden, yankılardan ya da kumlardan*
10. *Ya da samimi dostlardan, göçlerden, sazlıklardan, geçitlerden
Ya da verimli topraklardan, verimsiz topraklardan ve yüklerden*
11. *Ökçeleri üstünde kıvrak kıvrak yürüyen zarif kadınlardan
Ay gibi doğan, güneş gibi parlayan alyanaklı kızlardan*
12. *Her ne zaman onun adının geçtiği yerleri andıysam
Ya da ona benzer şeyleri andıysam hep o söz konusudur eğer anlarsan*
13. *Nice sırlar var bunda nice nurlar var pırıl pırıl parlayan
Ne yüce sırlardır bunlar Gök kervanlarınca ona taşınan*
14. *Benim gönlüm için ya da gönlü olanlar için*

Tıpkı benimki gibi bilginlik ve bilgelik şartlarına sahip olanlar için

15. *Bu bir sıfattır; öyle kudî ve öyle ulvî ki*

'Sıdk'ımdan dolayı gösteriyor derecemi

16. *Öyleyse ey okuyucu, zâhirine bakıp da sakın aldanma*

Zorla kendini; çalış çokça, bânınını ara, sırları yakala

Ka'be'yi tavaf ederken başıma gelen çok ilginç bir öyküsü oldu bunun: Bir gece Ka'be'nin etrafında tavaf ediyordum. Vaktim güzel geçiyordu. Birden bana bir hâl oldu, titremeye başladım. Bu hâli bilirdim. Bu nedenle, tavaf yerinden çıktım, çünkü orada bir hayli kalabalık insan vardı. Bu kez kumlar üzerinde tavaf etmeye başladım. Tam o sırada bir ilham sağanağına yakalandım ve şiir söylemeye başladım. Söylediğim şiirleri, hem söylüyor hem dinliyordum. Orada biri var idiyse o da duyabilirdi:

Ah bir bilseydim, ah bir bilebilseydim

Hangi kalbe sahipler, acaba biliyorlar mı?

Ah gönlüm bir bilseydi, bir bilseydi

Hangi yollara düştüler, nasıl aştılar dağları

Sen sağ sâlim mi görüyorsun onları?

Ya da helâk olmuş, yok olmuş gibi mi onları?

Hayrete düştüler âşıklar, geçtiler kendilerinden

Aşk içinde yanıp yıkıldılar, şaşkırdılar yolları

Öylesine kendimden geçmişim ki, ipekten daha da yumuşak olan bir el sırtıma vurunca ancak kendime gelebildim. Sırtıma vuran kim diye dönüp baktım. Bir de ne göreyim, karşımda Rum kızlarından (*min benâti'r-rum*) güzel genç bir kız duruyor. Ondan daha güzel yüzlü, ondan daha tatlı dilli, ondan daha narin, ince yapılı, ondan daha latif yumuşak kalbli ve ince duygulu, konuşması ondan daha kibar olan birini ömrümde görmedim. Zerafet, edep, güzellik ve marifet yönünden akranlarının hepsinden üstündü.

Sonra bana “Efendim! Ne dediniz?” diye sordu. Ben de,

“Ah bir bilseydim, ah bir bilebilseydim

Hangi kalbe sahipler, acaba biliyorlar mı?

dedim. Bunun üzerine, “Hayret!” dedi. “Sana şaşım kaldım. Sen ki çağının arifisin, böyle sözler söylüyorsun. İnsan bir şeye sahip olursa, onun ne

olduğunu bilmez mi? Ayrıca insan bir şeye ancak onu tanıdıktan sonra sahip olmaz mı? Bir şeyi bilmek istemek onun yokluğunu düşünmeyi mi gerektirir? Oysa usul, hakkı söylemektir, hakkı düzgün bir dille anlatmaktır. Nasıl olur da senin gibi biri böyle bir şeye izin verir? Peki efendim, daha sonra ne dedin?” Ben de ona;

“Ah gönlüm bir bilseydim, bir bilseydim

Hangi yollara düştüler, nasıl aştılar dağları?”

dedim. Bunun üzerine o da bana, “Efendim! dedi, gönül ile gönlün içi arasındaki yollar, insanın bunları bilmesine bir engel teşkil eder. Nasıl olur da, senin gibi biri, ulaşılması mümkün olmayan bir şeyi temenni edebilir? Oysa usul, hakkı söylemektir, düzgün bir dille anlatmaktır.” Ardından “Peki efendim, daha sonra ne dedi?” diye sordu bana. Ben de ona,

“Sen sağ sâlim mi görüyorsun onları?

Ya da helâk olmuş, yok olmuş gibi mi onları?”

dedim. Bunun üzerine o da bana, “Onları bırak, onlar sağ sâlim, kendi yolunda gidiyorlar. Fakat, asıl sen sor bakalım kendi kendine “sağ sâlim misin, yoksa helâk olmuş, yok olmuş gibi misin?” Peki, daha sonra ne dedin?” diye sordu bana. Ben de,

“Hayrete düştü âşıklar, geçtiler kendilerinden

Aşk içinde yanıp yakıldılar, şaşırdılar yolları.”

dedim. Bunun üzerine, bir çılgılık atarak, “Hayret, hayret!” dedi, “Aşka gönlünü kaptırmış biri hayrete düşsün, yolunu şaşırsın, bu nasıl olur? Oysaki onun ilgilendiği biricik işi aşktır; aşk insanın duygularını alt üst eder; aklını başından alır; ruhunu dehşet ve ürperti içinde bırakır; aşk insanı öldürür; dolayısıyla öldükten sonra hayrete düşmek nasıl olur? Aşkta kim kalabilir ki yolunu şaşırsın? Oysa usul, hakkı söylemektir, düzgün bir dille anlatmaktır. Senin gibi birinin bu şekilde konuşması uygun “değildir.” Bunun üzerine ben de “Ey hala kızı, senin adın ne?” diye sordum. O da “Kurretü'l-Ayn! (Göz Nuru)” dedi. Ben de ona “Sen benim gözümün nurusun!” dedim. Sonra selâmlaşık ve ayrıldık.

Sonra, işte bu karşılaşmadan sonra, ben onu tanıdım; onunla dost oldum. Ve onda bu dört beytin açıklamasını yapanın anlatamayacağı ve kelimelerle anlatılamayan nice marifet incelikleri (*letayif*) gördüm.

* * *

[1](#) Nizâm, ahenk, uyum demektir. Ayrıca *Sophia*, hikmet anlamına da gelmektedir. “Aynü’ş-Şems ve’l-Baha” ise Güneşin ve Güzelliğin Gözü anlamına gelmektedir.

[2](#) Semevel bin Adiy a. 6. yüzyılda yaşamış, vefakârlığa örnek gösterilen ünlü bir Araptır.

[3](#) bkz. **Kur’ân**, 93/4.

[4](#) Nesîb: Kasidelerin başındaki bahar tasvirlerine verilen addır.

[5](#) Bunlar Arapça’daki çağırma edatlarıdır.

[6](#) Bunlar Arapça’daki zamirlerdir.

I

1. *Ah bir bilebilseydim, ah bir bilebilseydim onları*

Hangi kalbe sahipler, acaba biliyorlar mı?

2. *Ah gönlüm bir bilseydi, bir bilseydi*

Hangi yollara düştüler nasıl aştılar dağları

3. *Sen sağ sâlim mi görüyorsun*

Ya da helâk olmuş, yok olmuş gibi mi onları?

4. *Hayrete düştüler âşıklar geçtiler kendilerinden*

Aşk içinde yanıp yakıldılar, şaşırdılar yolları

II

1. *Ayrılış günü yüklediler bir şey alaca tüylü develere
Yalnızca tavusları yüklediler o güzel develere*
2. *Hepsi öldürücü bakışlı, kral gibi haşmetli bu kuşlar
Belkıs sanırsın her birini, oturmuş inciden bir taht üstüne*
3. *Billur Köşkte kristal şeffaf bir zemin üzerinde yürüyünce o⁷
Bir güneş görürsün İdris'in göğsünde göğün feleğinde*
4. *Bakışıyla öldürse de konuşmasıyla yeniden diriltir o
Yeniden diriltirken tıpkı İsa gibidir işinde*
5. *Çekince eteğini pırıl pırıl parlar Tevrat dizlerinde
Bense tıpkı Musa gibi okurum, incelerim,yürürüm izinde*
6. *Rum'un kutsal kızlarından bir rahibedir o,güzel mi güzel
Görünür namus nurları güzellik parıltıları üzerinde*
7. *Müthiştir, halvet odasına konmuş bir tabut 'zıkr' için
Korkutur insanı, onunla dost olmak kimin haddine*
8. *Milletimizin en güçlü din alimlerini bile aciz bıraktı o
Hatta Zebur bilginlerini, Tevrat bilginlerini ve Hıristiyan keşişlerini bile*
9. *İncil'i istediğini ima etti diyelim faraza
Sanki bir papaz olmuş ya da bir patrik ya da hizmet eden İncil'e*
10. *Onlar yola çıktıkları gün savaşa, ben aralarında
Sabır ordularımı hazırladım bölük bölük cepheye*
11. *Ruhum ayrılmak üzereyken bedenimden son nefesim gelende
Diledim ki bu Güzellik ve Lütuf beni yeniden dirilte*
12. *Ve sonunda teslim oldu işte. Korusun Allah sizi şerrinden
Uzaklaştırsın bizden şeytanı Muzaffer Kral,İblis uğramasın yöremize*
13. *Onun devesi de sonunda yola çıkınca haykırdım tutamadım kendimi
Ve dedim: "Ey alaca tüylü devenin sürücüsü!
N'olur onu uzaklara götürme!*

III

1. *Ey benim iki gözüm canım! Kesib'e mutlaka uğra
Yönel La'la' tepesine doğru ve Yelemlem sularını ara*
2. *Çünkü en iyi bildiklerin yaşamakta oralarda
Orucumu, haccımı, umrelerimi ve bayramlarımı feda ettim ben onlara*
3. *Unutamam hiç bir zaman ne Mina'daki ne
Muhassab'daki o güzel günlerimizi
Ne Zemzem'de içtiğimiz suları ne de konuştuğumuz o tatlı sözleri el-
Menhari'l-A'la'da*
4. *Onların Muhassab'ı benim kalbimdir çünkü atıyorlar orada şeytana taşları
Kurban kestikleri yer nefesimdir; içtikleri su ise kanım*
5. *Ey develerin sürücüsü! Eğer uğrarsan bir gün Hacir'e
Durdur hayvanları biraz, bir selâm ver, dinlen birkaç saat orada*
6. *Yandaki kırmızı çadırlara seslen ki korunur çobanlarca
Selâmla onları, çünkü öyle özlemişler ki seni dönmüşler çılgına*
7. *Eğer onlar alırlarsa selâmını, bir de Saba rüzgârıyla selamla onları
Yok, sükut ederlerse, bin devene sür git ileri yoluna*
8. *Var bir an önce İsa ırmağına ki orada otlar develeri
Görürsün bembeyaz çadırları ırmağın kıyısında*
9. *Da'd'ı, Rebab'ı ve Zeyneb'i ünle o anda
Ve Hind'i, Selma'yı ve Lübna'yı! Ünle ve dinle aynı anda*
10. *O güzel kız Halbe'de mi diye sor onlara
Gülümseyince güneş gibi pırıl pırıl ışık saçan sana*

IV

1. *Selâm olsun Selma'ya ve himaye altında oturanlara*
Çünkü benim gibi ince duygulu seven birine haktır selâmlama
2. *Ne zarar gelirdi, eğer selâmımızı alsaydı o alyanaklı kız*
Fakat pek hükmetmeye gelmez güzel kadınlara
3. *Geceleyin perdelerini indirince karanlık onlar çıkarlar yola*
Ve ben dedim onlara "N'olur acıyın bu kimsesiz, garip, çılgın âşığa
4. *O öyle bir aşkla ve şevkle kuşatılmıştır ki*
Nereye çevirirse çevirsin yüzünü, hazır onun için kaza okları
5. *O güzel gülümsedi, göründü inci gibi öndişleri, parlak*
Bilemem, o ikisinden hangisiydi dağıtan koyu karanlıkları
6. *"Ben onun kalbindeyim, yetmez mi bu dedi*
Yetmez mi? Yetmez mi? Beni müşahede ediyor her an her yerde Beni."

1. *Şevk yükseldi yukarıya, hüznün indi aşağıya
Kaldım ben Necid'le Tihâme, yükselişle iniş arasında*
2. *Oysa bu ikisi hiç bir zaman bir araya gelmeyen iki karşıttır
Öyleyse yok hiç bir çare artık benim bu ayrılığımıza*
3. *Ne yapsam? Ne etsem? Ne düşünsem acaba?
Ey beni yargılayan, ceza ile korkutma beni, bir yol göster bana*
4. *İniltilerim, iç çekişlerim yükseldi ayyuka çıktı
Gözyaşlarım aktı sel gibi yağın yağmurcasına ıslattı yanaklarımı*
5. *Ayak tabanları şişti develerin çölde yürümekten aylarca
Özlüyorlar vatanlarını, can atıyorlar kavuşmak için sevdiklerine*
6. *Onlar gittikten sonra, hayatım dönüştü 'fenâ' hâline
Öyleyse selâm olsun, veda olsun ona da sabra da*

VI

1. *Umutla bekleyiş de gitti, sabır da gitti, çünkü onlar gittiler
Gittiler, oysaki onlar kalbimin en gizli yerine yerleşmiştiler*
2. *Onlara sordum: “Kervanlar öğleyin nerede konaklarlar?”
Kervanların öğleyin konakladığı yer, dediler,şîh’ ve ‘ban’ ağaçlarının
kokusunun yayıldığı yerlerdir*
3. *O zaman rüzgâra şöyle seslendim: Haydi git,yetiş ve katıl onlara
Çünkü onlar küçük korulardaki ağaçların gölgesinde oturmaktadırlar*
4. *Üzüntülü ve kederli bir adamdan onlara selâm söyle
Kavminden ayrıldığı için kalbinde onun kederler var de*

VII

1. *Hacerü'l-Esved'i öperken sıcak kanlı güzel kadınlar sıkıştırdı beni
Bembeyaz örtülerle örtünmüş Ka'be'yi tavafa gelmişlerdi*
2. *Açtılar örtülerini gösterdiler güneş ışıklarından daha parlak yüzlerini
Sakin aldanma, dediler bana, çünkü bize bakarsan eğer dışlarsın ölümün
etini*
3. *Nice insanları öldürdük biz daha önce Muhassab'da
Nice inatçı insanları şeytan taşlarken peşimize takılan Mina'da*
4. *Ve daha nicelerini Serhati'l-Vadi'de ve
Ramet tepelerinde
Ve Cem'in tepelerinde ve Arafat'tan ayrılış sırasında*
5. *Görmez misin güzellik, nice iffetlilerin ellerinden alıyor iffetlerini
Ve "Hırsızlar!" diye çağrılıyorlar, artık "güzellik soyguncuları" oluyor
adları*
6. *Tavaftan sonra buluşalım Zemzem'de
Orta Kubbe'nin (Kubbetü'l-Vusta) yanında, büyük kayalıkların yanında*
7. *Aşkından bir deri bir kemik kalmış niceleri orada
Kavuşturulur yeniden sağlığına güzel kokulu güzel kadınlarca*
8. *Korktukları zaman salıverirler saçlarını, kaybederler şuurlarını
Öyle ki, uzun belikleri bırakır âdeta onları koyu karanlıklara*

VIII

1. Oturdukları yerlerin izleri silindi gitti.

Oysa sevgileri hiç silinmeyecek ebedi olarak içimde kalacak hep yeni dipdiri

2. Bir yanda bıraktıkları harabeler; bir yanda akan gözyaşlarım

Hatırladıkça bütün bunları insan eriyor, tükeniyor canı

3. Onları öylesine seviyorum ki tutamadım kendimi ünledim
kervanlarının arkasından

“Ey güzellikçe zenginler, işte buradayım ben,görün dilencinizi

4. Yanaklarımı sürdüm tozlara, dumanlara,aşk ateşi yaktı, aşk ateşi kül
etti beni

Size duyduğum gerçek aşkın hakkı için, n’olur umutsuzluk deryasına düşürmeyin beni

5. Kim gözyaşları içinde boğulup kalırsa,

Kim keder ve aşk ateşi içinde yanarsa, alamazsa nefesini

6. Ey ateşi yakan! Yavaş ol, pek acele etme, nasıl olsa işiniz,

Aşk ateşini yakmaktır, öyleyse gelin yakın gönlümdeki ateşi

IX

1. *Şimşekler parladı bizim için el-Ebrakayn'da
Gökgürültüleri gürlledi onun için göğsümün ortasında*
2. *Bulutları indirdi gürül gürül yağmuru çayırlara
Ve senin üzerine şemsiye gibi eğilen dallara*
3. *Dereleri çağladı taşıtı suları
Esti hafif hafif rüzgârlar yaydı kokuları*
4. *Kurdular kırmızı çadırları küçük dereler çaylar arasına
Ki kıvrılıyor yılanlar gibi, oturdular tam ortalarına*
5. *Ay gibi parlayan, güneş gibi doğan
Zeytin gözlü, soylu, cömert, akıllı ve nazlı genç kızlar*

x

1. *“Şaşıyorum,” dedi o güzel kız, o âşığa
Bahçede yürürken kibirlenen güzel çiçekler arasında*
2. *Gördüğün şeye şaşma, dedim ben de o güzel kıza
Çünkü sen kendini görmektesin o insanın aynasında*

XI

1. *Ey arak ve ban ağaçlarına konan güvercinler acıyın bana
Feryat edip böyle acılarımı çıkartmayın n'olur iki katına*
2. *Acıyın bana n'olur öyle inlemekli ağlamaklı ötmeyin
Böyle ötüp de gizli arzularımı, saklı hüznlerimi çıkartmayın açığa*
3. *Her akşam her sabah durmadan yolunu bekliyorum onun
Dertli bir aşığın özlemiyle, ateşli bir âşığın inilti çığlığıyla*
4. *Gada ağaçlığında yüzyüze geldi ruhlarımız bizim
Ve eğildi o zaman üzerime ağaçların dalları ve 'fenâ' etti beni oracıkta*
5. *Şevkten ve aşktan doğan değişik nice acılar tattırdılar bana
Ve nice tutkular, belâlar, cefâlar düşürdü beni 'fenâ'ya*
6. *Peki, Cem'de, Muhassab'da, Mina'da kim söz verecek bana?
Kim duracak benim için Zatü'l-Asl'da?
Kim bekleyecek beni Na'man'da?*
7. *Her yönden kalbimi kuşatıyorlar her an her saat
Aşk uğruna acılara boğuyorlar beni öperek yüz sürüyorlar sütunlara*
8. *Tıpkı yaratılmışların en hayırlısının
Ka'be'yi tavaf edişi gibi
Sanki akıl delili bir noksanlık olduğunu söylüyor bunda*
9. *Evrenin Efendisi 'nâtık' olmasına rağmen öptü oradaki taşları
Oysa Beytullah'ın makâmı nedir o insanın değeri yanında?*
10. *Nice bin kez söz verdiler değişmemeye,yemin ettiler kaç kez*

Fakat kınalar yakmış biri var ki yok onda hiç vefa

11. Başı örtülü bir ceylandır o insanı böyle şaşkına çeviren

Hünnap gibi parmaklarıyla işaret ediyor,gözkapağıyla gözkırptıyor bana

12. Öyle bir ceylan ki o, otağı içimde benim göğsümde,kalbimde

Hayret, hayret! Bu ne güzel bir bahçe, tam da ateşin ortasında

13. Bütün suretleri kabul edecek bir hâle geldi kalbim benim

Ceylanların otağına döndü, rahiplerin manastırına

14. Putların tapınağına, hacıların Ka'be'sine döndü kalbim

Tevrat'ın kutsal levhalarına, mukaddes

Kur'ân sayfalarına

15. Hangi yöne yönelirlerse yönelsinler aşk kervanları

Ben Aşk dinini uyguluyorum dinimdir, imanımdır,inanıyorum aşka

16. İşte güzel bir örnek bize Hind'e âşık olan Bişr ve onun kızkardeşi

İşte Meyya ve Gaylan, işte önümüzde Kays ve Leylâ

XII

1. *Öyle ceylanlar var ki Zî Selem 'de ve
Hima kasabasındaki manastırda
Mermer putlar üzerinde gösteriyorlar güneşi sana*
2. *Bense felekleri, gökleri gözetliyorum, hizmet ediyorum manastırda
Bekliyorum, koruyorum bir bahçeyi ki rengârenk olmuş ilkbaharda*
3. *Bir an geldi ki kendimi çöldeki ceylanların çobanı saydım
Bir an geldi ki kendimi rahip ya da müneccim sandım*
4. *Sevdiğim Bir olduğu hâlde üçlendi
Tıpkı üç kişinin bizzat bir kişi oluşu gibi⁸*
5. *Öyleyse, ey dostum, sözümü sakın yadırgama yanlış anlama
Mecazî olarak dedim “parlayan güneş”mermer putlar üzerindeki
ceylanlara*
6. *Çünkü ceylanların ince ince boyunları, güneşin nice nice yüzleri var
Bembeyaz putların geniş göğüsleri ve ince ince bilekleri var*
7. *Tıpkı ağaç dallarına elbiseler giydirdiğimiz gibi,
Çimenlere ahlâkî nitelikler, şimşeklere gülümseyen dudaklar atfedişimiz
gibi.*

⁸ Besmelede geçen Allah, Rahman ve Rahîm isimleri söz konusudur.

XIII

1. *Gerdanlıklı bir güvercin öttü acı acı, bir âşık inledi hüznü hüznü
Âşığı tasalandırdı güvercinin dönüşü ve yanık yanık ötüşü*
2. *Bu üzüntüyle aktı gözlerden gözyaşları
Öylesine üzüldü ki âşık pınarlardan aktı sanki gözyaşları*
3. *Bense ona karşılık verdim tıpkı çocuğunu kaybeden birinin acısıyla
Gerçekten de ancak çocuğunu kaybeden biri üzüldür böyle yana yakıla*
4. *Bense ona karşılık verdim, aramızda yürüdü, dolaştı durdu buruk bir
acı
O kederli kuş gözükmiyordu oysa ben apaçık ortadaydım*
5. *Alic'in üzerinde yürüdüğü kumların sevgisinden içimde yakıcı bir aşk
ateşi var
O kumlar üzerinde Alic'in çadırları var, çadırlarda iri gözlü huriler var*
6. *Öldürücü bakışlı kızlar bunlar, insanı bayıltan hasta eden kızlar
Kılıç gibi bakışlar için birer kındır gözkapakları*
7. *Aşk derdimden ötürü ağladım akıttım gözyaşlarımı
Gizledim aşkı beni kınayanlardan ve sakladım kalbimde*
8. *Tâ kargalar gittiklerini haber verinceye kadar
Tâ ayrılık mahzun bir âşığın aşkını açığa vuruncaya kadar*
9. *Geceleyin hiç durmadan gittiler, develerin burun halkalarını kestiler
Öyle ki develer tahtirevanların altında inlediler figân ettiler*
10. *Ölüm sebeplerini, çırpınışlarını bizzat gözümle gördüm
Salıverince develerin yularlarını ve bağlayınca eğerlerini kolanlarını*
11. *Ah! Aşk derdine tutulunca ayrılık ne kadar zor, ölümden de beter
Fakat sevgiliye kavuşunca aşk derdi merdi kalmaz hepsi biter*
12. *Onu sevdiğim için kimse ayıplamasın beni kınamasın
Çünkü o hep sevgilidir hep güzeldir nereden olursa olsun.*

XIV

1. *Doğuda gördü şimşeğin parladığını ve özledi Doğuyu
Fakat şimşek Batıda parlardı kuşkusuz özlerdi Batıyı*
2. *Benim derdim şimşekle ve şimşeğin parıltısıyla
İşim yok ilgim yok ne mekânla ne yerle ne şurayla ne burayla*
3. *Sabâ rüzgârı onlardan bir söz fısıldadı kulağıma
Çılgınca düşüncelerden, vecdimden, hüznümden, kederimden söz etti
bana*
4. *Mutluluğumdan, aklımdan, şevkimden, aşkımdan, kederimden
Gözyaşlarımdan, gözkapaklarımdan, aşk ateşinden ve kalbimden*
5. *Dedi ki: “Sevdiğin göğüs kemiklerinin arasındadır
Nefeslerin onu bir o yana bir bu yana çevirip atmaktadır.”*
6. *Bense Sabâ rüzgârına “Git ona söyle, dedim,
O benim kalbimdeki, gönlümdeki ateşi yakandır, dedim*
7. *Eğer o ateş sönecek olsa ebedî kavuşma olur
Eğer o ateş yanacak olsa âşığa ne ayıp ne günah olur*

1. *El-Useyl'de ve en-Naka'da yalnız başıma bıraktılar beni
Gözyaşları içine gark oldum, aşk ateşinden yandım yakıldım*
2. *Aşkından eridiğim sevgili uğruna feda olsun anam babam
Ayrılacak diye korkusundan öldüğüm sevgili uğruna feda olsun anam
babam*
3. *Andırıyor şafağı gülyüzündeki utancın kırmızılığı
Ve akşam güneşinden arta kalan tanyeri ağartısına benzeyen yüzü*
4. *Sabır mabır kalmadı bende artık, acı ve keder oracıkta kurdu çadırları
Bense kalakaldım yüzükoyun bu ikisi arasında sabırla çadır arasında*
5. *Kim düzelterek bu çılgınca düşüncemi? Acılarımı kim dindirecek?
Beni ona götürün n'olur, yoksa hüznümü kim yatıştıracak?
Kim yardım edecek bu çılgın âşığa?*
6. *Ne zaman gizlesem ben aşkın belâlarını, cefalarını
Gözyaşlarım akar sel gibi, aşk ateşi yakar beni uyuyamam bir türlü*
7. *Ne zaman "N'olur bir nazar et bana!" desem,
"Sen ancak şefkatten yana engellenirsin!" denilir bana*
8. *"Onlardan gelecek bir nazarın yararı olmaz sana
Şimşek gibi çakan ve parlayan bir nazar değil mi ya?"*
9. *Unutamıyorum hiç bir zaman o anı, deve sürücüsü sürünce develeri
Ayrılığı bilircesine ve el-Abraka'ya doğru gitmek istercesine*
10. *Bir karga öttü ve haber verdi bana ayrılıp gittiklerini
Allah göstermesin, bir daha ötmesin bu karga*
11. *Fakat ayrılığı haber veren karga değil asıl develerin kendileri
Çünkü hızlı hızlı adımlarla alıp götürdüler uzaklara sevgilimi*

XVI

1. Hızlı develerin üzerlerine yüklediler güzel kadınlar tahtirevanları
Bindirdiler put gibi güzel ayın öndördü gibi parlayan genç kızları
2. Ve söz verdiler bana, döneceklerine dair vaatte bulundular
Ah! Bu genç ve güzel kızlar sadece yalan vaatte bulundular
3. Hünnap gibi parmaklarıyla el salladılar bana veda ettiler
Aşk ateşini alevlendiren gözyaşlarımın akmasına neden oldular
4. Önce el-Havarnak'a sonra es-Sedîr'e gitmek isteyince
Gerisin geri dönünce, oralara doğru yönelince
5. Arkalarından çağırdım, bağırdım
"Mahvettiniz beni, öldürdünüz!" diye
Onlarsa bana karşılık verdiler
"Mahv mı oldun, öldün mü?" diye
6. Onlar o gün beni bir kez mahvetmediler bir kez öldürmediler
Aslında beni bin kez mahvettiler bin kez öldürdüler⁹
7. Ey arak ağaçlarına konan güvercinler acıyın bana biraz
Ayrılık iniltilerimi artırmaktan başka bir işe yaramıyor zira
8. Ey güvercinler! Hüzünlü hüzünlü ötüşünüz sizin
Yakıyor bu bitkin bu çılgın âşığı, heyecanlandırıyor bu kiskancı
9. Gönlünü yakıyor eritiyor, uykularını kaçırıyor
İki katına çıkarıyor şevklerimizi ve derin derin iç çekişlerimizi
10. Güvercinlerin iniltili ötüşlerinden ötürü ölüm fır dönüyor çevremizde

Bizse yalvarıyoruz O'na, burada bir süre daha kalalım diye

11. *Umulur ki Hacir'den bir tatlı nefes getirir bize*

Sabâ rüzgârı

Belki bizim ile doğru sürükler yağmur yüklü bulutları

12. *Belki böylece aşka susamış âşıkların giderilir susuzluğu*

Senin gönderdiğin bulutlarsa artırmakta yalnızca mutsuzluğu

13. *Ey yıldızları gözetleyen! Gel nedîmim ol, dostum ol benim*

Ey şimşeklerin uyanık bıraktığı! Gel semirim ol, gece yoldaşım ol benim

14. *Ey geceleri uyuyan gâfil! Ne güzel karşılıyorsun uykuyu böyle*

Ölüm gelmeden daha sermişsin sen postu kabirlere

15. *Eğer sevmiş olsaydın sen de saf temiz güzel bir kadını*

Kavuşurdun nice nimetlere, gark olurdun nice sevinçlere, ererdin mutluluğa

16. *O güzel kadınlara sunarak en saf en nefis dupduru içtenlik içkilerini*

Konuşarak güneş gibi doğan, ayın ondördü gibi parlayan o güzel kadınlarla

[9](#) Kur'ân, 25/14.

XVII

1. *Ey alaca tüylü develerin sürücüsü acele etme dur biraz*

Ben de gideceğim onların ardından fakat öyle halsizim ki

2. *Durdur develeri, çek yularlarını biraz, yalvarırım, ey sürücü!*

Allah'a yemin olsun! Aşkıma, vecdime, derdime, yemin olsun!

Yalvarıyorum

3. *Canım öyle arzuluyor ki! Fakat ayaklarım gitmiyor yardım etmiyor*

Peki, bu hâldeyken kim yardım eder bana, kim acır bana?

4. *Ne iş yapabilir bir zanaatkâr ne kadar derin usta da olsa*

Çalışırken işinde eğer âletleri yoksa ya da bozuksa?

5. *Dönüp bir baksana! Kurmuşlar çadırlarını vadinin sağında*

Ey vadi! Allah aşkına ne güzel şeyler taşıyorsun bağrında!

6. *Ne güzel insanlar toplamışsın! Onlar benim sesim soluğum canım
ciğerim*

Onlar benim canımın içi, ciğerimin pâresi

7. *Eğer ölmezsem aşkımdan Hacir 'de, Sel 'i 'da, Ecyad 'da*

İstemem, yok olsun böyle aşk böyle sevda!

XVIII

1. *Bir zamanlar onların oturduğu yerlerde dur,ağla şimdi bu harabelere
Bir soru sor izleri kaybolmuş harap olmuş silinip gitmiş yapılara*
2. *Hani nerede sevenleri sevilenleri?
Hani nerede alaca tüylü develeri?
Gel de bir bak nasıl geçip gidiyor çölde akşamın buğuları*
3. *Tıpkı serap içindeki bahçeler gibi görürsün onları
Büyütür buğular gözlerde içinde yürüyen insanları*
4. *Yola koyuldular varmak için bir an önce el-Uzeyb'e
Orada içmek için insana hayat veren buz gibi suları*
5. *Peşlerinden gittim ben de onların,
Sabâ rüzgârına sordum onları
'Dal' ağaçlarının gölgesine mi sığındılar ya da buralara mı kurdular
çadırları?*
6. *Sabâ rüzgârı: "Zerud'da bıraktım çadırlarını" dedi,
Yorgunluktan bitkin, geceler boyu yürümekten şikayetçiydi develeri*
7. *Çadırların üzerlerine yaydılar kalın örtülerini
Öğlen sıcağından korumak için güzelliklerini*
8. *Öyleyse haydi sen de kalk ayağa git oralara, ara izlerini
Onlara doğru hızlı hızlı sür develerini*
9. *Hacir yollarında durduğun zaman
Vadileri dağları aşp geride bıraktığın zaman*
10. *Onların bulunduğu yerlere yaklaştığın zaman,yaktıkları ateşi
gördüğün zaman,
Öyle bir ateş ki alevlendirmekte içimizdeki aşk ateşini*
11. *Diz çöktür, 'ih'tır develeri; korkutmasın seni çölün
aslanları tehlikeleri
Çünkü sendeki aşk küçücük aslan yavruları şeklinde gösterir sana
onları".*

XIX

1. *Ey Useyl'de toz toprak hâline gelmiş harabeler
Eskiden oynardım buralarda sıcak kanlı güzel kızlarla ne güzel*
2. *Dün buralar güleryüzlü gülümseyen insanlarla doluydu şen şakraktı
Bugünse bomboş kalmış ıssız harabelere dönmüş buruşmuş suratları*
3. *Gittiler uzaklara şimdi o güzel kızlar,ah bir bilsem nereye gittiklerini
Ah bilmiyorlar benim gönlümün her an onları özlediğini*
4. *Nereye giderlerse gitsinler mutlaka peşlerindedir gönlüm
Nereye kurarlarsa kursunlar çadırlarını atlarına develerine seyis olur
gönlüm*
5. *Tâ ıpıssız çölde konaklayıncaya kadar
Tâ çadırlarını kuruncaya kadar,halılarını keçelerini serinceye kadar*
6. *Gönlüm yeniden getirdi onları bu yemyeşil bahçeye ki yemişleri olgun
Oysaki önceden kupkuru bir çölden farksızdı burası*
7. *Konaklamadılar onlar burdan daha güzel bir yerde
Ki ağaçlarındaki tavusların güzelliğine tanım nerde güç nerde*
8. *Terkedip gitmediler onlar burdan daha güzel bir yeri
Ki toprakları olmuş âşıklar için bir mezar yeri*

XX

1. Benim derdim o sevgilinin insanı hasta eden gözkapaklarından
gelmekte ileri

Öyleyse O'nun adını anarak iyileştir beni iyileştir beni

2. Çimenli bahçelere uçtu güvercinler ötüşerek kanat çırparak

Bu güvercinler de aynı dertten şikayetçi tıpkı benim gibi

3. Anam babam feda olsun o neşeli o sevimli o genç güzel kıza

Evli kadınların ortasında tahtirevanların içinde

ilerleyen o sevgili

4. Güneş gibi doğdu o güzel işte apaçık ortada gün gibi

Gün batsa ne çıkar, o güzel doğar gönlümün ufuklarında içimde parlar o
sevgili

5. Ey Ramet tepelerinde toz toprak hâline gelmiş harabeler

Eskiden buralar görmüştü nice gençleri nice güzelleri

6. Anam babam feda olsun onun yoluna kurban olayım Allah vergisi o
güzel ceylana

Ki otlar göğüs kafesimin içinde güven ve huzur içinde

7. Onun ateşi ateş değil sanki bir ışıktır bir nurdur

Tıpkı ateşleri söndüren ışık da böyle bir nurdur

8. Ey dostlarım tutun dizginlerimi bir yere bağlayın beni

Göreyim çıplak gözlerimle o sevgilinin evinin şeklini

9. Onun evine vardığınızda inin develerinizden orada biraz kalın

- Ve ağlayın benim için dostlarım benim için ağlayın*
10. *N'olur birazcık da benimle kalın bu harabelerde*
Ağlaşalım birlikte, aslında ben ağlamalıyım bu başıma gelenlere
11. *Bu aşk beni fırlatıp attı oysa ne yay var ne ok*
Bu aşk beni yedi bitirdi öldürdü oysa ne kılıç var ne mızrak
12. *Söyleyin bana haydi durmayın ağlayacak mısınız siz de benimle?*
Ben ağlarken o sevgilinin yanında yardım edecek misiniz bana?
13. *Anlatın bana durmayın öyküsünü Hind'in ve Lübnâ'nın*
Selmâ'nın, Süleymâ'nın, Zeyneb'in ve İnan'ın
14. *Sonra anlatın bana bir şeyler Hacir'den Zerud'dan*
Bir haber getirin bana ceylanların otlağından
15. *Şiirler okuyun bana Leylâ ve Mecnun'dan (Kays'dan)*
Öyküler anlatın bana çılgınca âşık olan
Mayya ve Gaylan'dan
16. *Bir küçük güzel kız için, Nizam için coştı gönlüm arttı şevkim*
Ahenkli şiirler nesirler dökülür dilinden, belağâtlı sözler minberinden
17. *Fars ülkesinin krallarından birinin kızıdır o*
En güzel şehirlerden biri olan Isfahanlıdır o
18. *Irak'ın kızlarından biridir benim önderimin kızıdır*
Bense onun tam zıttı bir yerden Yemen'den gelmeyim
19. *Ey efendiler, hiç duydunuz mu? Hiç gördünüz mü?*
İki zıt şeyin biraraya gelmesi hiç mümkün mü?
20. *Ah bir görseydiniz siz bizi Ramet tepelerinde*
Aşk kadehlerini elsiz parmaksız birbirimize
nasıl sunduğumuzu
21. *Görseydiniz aşkımız aramızda geziyordu konuşarak*
Neşeli sevinçli parçalar söylüyordu oysa o dilsiz mi dilsiz
22. *Ah insanın aklına sığmayan bir durum görürdünüz*
Yemen'le Irak'ın kucaklaştığını görürdünüz

23. Benden önce yaşamış bir şair ¹⁰bir şeyler söylemiş fakat yanlış söylemiş

Aklınca beni yalan çıkarmış bana taş yağdırmış

24. “Ey Süreyya yıldızını Süheyl’e nikâhlayan

Allah ömür versin! Nasıl kavuşacaklar pekiyi?

25. Süreyya yıldızı ne zaman doğsa hep kuzeyde doğar

Süheyl yıldızı ise her zaman için güneyde!” demiş

¹⁰ Ömer bin Ebî Rebâa.

XXI

1. *Ey vadideki güzel bahçe cevap ver buranın asıl sahibine,
hanımefendisine*

Ki parlıyor dişleri inci gibi ey vadideki güzel bahçe!

2. *Gölgenden birazcık gölge de ona ver*

Ta karar kılıncaya kadar buluşma yerinde

3. *Ve kuruncaya dek çadırlarını orta yere senin izninle*

Taze filizleri beslemek için istediğin kadar çiy topla öyleyse

4. *İstedığın kadar yağmur tanesi istediğin kadar ıslaklık nem*

Ban ağaçları üzerinden sabah akşam yağmur bulutları geçmekte

5. *İstedığın kadar koyu gölge istediğin kadar olgun yemiş*

Toplayanların hoşuna giden yemişler ki sallanır dallarda filizlerde

6. *Ve Zerud'u ve kumları arayanların özleyenlerin*

*Develeri sürerken türkü söyleyenlerin ve hidayete sebep olan önderlerin,
mürşitlerin*

1. *Tahmed'in taşlı ve sert topraklarına doğru çevir develeri
Oradadır taptaze filizler dallar ve ıslak çayırlar nemli çimenler*
2. *Orada gösterirler sana ani parıltılarını şimşekler
Sabah akşam hiç durmadan bulutlar oradan geçerler*
3. *Seher vakti yükselt o yanık sesini
Ve çağır beyaz tenli yumuşak huylu ay yüzlü güzel bakireleri, hurileri*
4. *Hepsi de kara gözlü, insanı öldüren kızlar bunlar
Hepsi de ipince boyunlarıyla insanı kendilerine bağlayan kızlar*
5. *Hele aralarında biri var ki hem seviyor hem de ok gibi bakışlarıyla
Güzelliğe çılgınca âşık kalplere vuruyor sanki Hint kılıçlarıyla*
6. *Bembeyaz ipek gibi yumuşak ve kibar elleriyle ele geçiriyor gönlümü
Amber ve misk kokulu elleriyle safran renkli*
7. *Bir kez baksa insana derin derin bakar bakışı ceylan yavrusu bakışı
Onun gözlerinden almıştır siyahlığını sürmetaşı*
8. *Baygın gözleri cilveli nazlı öldürücü büyüğü sürmeli
Her yanı eşsiz güzelliklerle bedi' zevklerle çevrili*
9. *Boylu postlu genç ve güzel biri ki o yetinmez sevmekle benim
sevdiklerimle
Tam olarak yerine getirmez sözünü söz verdiklerine*
10. *Kara yılan gibi beliklerini omuzundan salıverdi
Korkutup kaçırmak için bu siyah zülüfleriyle peşinden gelenleri*
11. *Vallahi ben ölümden korkmuyorum hayır kesinlikle
Ben yarın yarimi görmeden ölürsem diye korkuyorum sadece*

XXIII

1. *Seher vakti Vadi el-Akik'de durup dinlendiler
Nice derin derelerden geçip buraya geldiler*
2. *Gün doğar doğmaz ilk gördükleri orada
Bir alem ki parlıyor dağın en yüksek tepesinde doruğunda*
3. *Kartal bile yükselemez oraya istese de
Daha aşağılarda kalır anuk kuşunun yumurtaları bile*
4. *Üzerinde onun nice nakışlı süslemeler var
Temelleri ne kadar da yüksek tıpkı Akuk gibi*
5. *Bir kaç satır yazı yazmışlar onlara hitaben şöyle:
“Hey, kim yardım edecek bu çılgına, bu garip âşığa, söyle?”*
6. *Onun için bir himmet vardır Başak yıldızının üstünde bulunsa da
Kül gibi çığnense de ayaklar altında kalsa da*
7. *Onun evi Kartal yıldızının yanındır
Gözyaşları içinde boğulup öldü o, tıpkı derin sulara boğulan biri gibi*
8. *Sevgisi düşürdü onu nice belâlara sürükledi nice hadiseler içine
Sonunda kalakaldı yapayalnız hiç kimsesiz ıpıssız bu yerde*
9. *Pekiye, ey bu kuyunun suyuna gelenler
Ey Vadi el-Akik'de oturan sizler*
10. *Ey güzel Medine'yi ziyaret etmek isteyenler
Ey bu yolda yürüyüp yol almak dileyenler*
11. *N'olur dönüp bir bakın bize acıyın bize,nice belâlar geldi bize*

Şafaktan biraz sonra gün doğmadan biraz önce

12. *Beyaz tenli yumuşak huylu tatlı nefesli güzel kızlar*

Kokular yaymakta her yana tıpkı misk gibi parça parça

13. *Mest olup geçerek kendilerinden bir o yana bir bu yana attılar
kendilerini*

Tıpkı rüzgârların ham ipek gibi ağaç dallarını sallayışları gibi

14. *Damızlık develerin hörgüçlerini sallayışı gibi*

*Salına salına yürüyorlar sallayarak geniş kalçalarını temiz kum
yığınları gibi*

15. *Öyleyse onu sevdiğim için beni kınayanlar kınamasın ayıplamasın*

Onu sevdiğim için dostlarım beni ayıplamasın kınamasın

16. *Onu sevdiğim için beni kınayanlar kınarlarsa beni*

Cevabım hiçkıra hiçkıra ağlamaktan başka ne olabilir ki?

17. *Benim şevkim, arzum deve sürülerim, hüznüm giysilerim*

Vecdim, coşkum; sabah içkilerim, gözyaşlarım ise akşam içkilerim

XXIV

Dervişlerden biri bana bir beyit okudu. Öylesine etkilendim ki bu beytin bir başka benzeri var mı bilmiyorum. İşte o beyit:

*“Senden lütuf ve ihsan isteyen herkese
bereket yağmuru yağıyor
Şimşeklerin çakıyor ama bana bir damla yağmur yağmıyor.”*

Bu şiirin üslûbuna hayran kaldım; anlamını düşündüm, kavramaya çalıştım.

Sonra aynı kâfiye üzere ben de bir şiir yazdım. Bu beyti de güzelliğinden dolayı şiirimine içine koydum. Böylece o dervişe de bir karşılık vermiş oldum. Allah ona rahmet etsin!

1. *La’la’daki harap olmuş türap olmuş yerlerde dur
Şimdi bomboş ıpıssız olan bu topraklarda sevdiklerinin yasını tut*
2. *Evlerin yerinde dur ve şimdi ıpıssız oluşlarına şaşarak seslen onlara
O kaybolmuş tatlı güzelliklerine ve şimdiki ağlanacak hâllerine*
3. *Ban ağaçlarının yanında gördüm benim gibi nicelerini
Koparıp toplayan ağaçların meyvelerini ve çimenli bahçenin güllerini*
4. *Senden lütuf ve ihsan isteyen herkese bereket yağmuru yağıyor
Şimşeklerin çakıyor ama bana bir damla yağmur yağmıyor.*
5. *O sevgili/kız şöyle dedi: “Evet o karşılaşmamız gerçekleşmişti
En bereketli bir yerde ağaçların dallarının gölgesinde*
6. *Benim şimşeğim gülümseyen dudaklardan düşen bir şimşektir
Oysa bugün ancak şu parlak taşın parıltısı kadar parlıyor şimşeğim*

7. Öyleyse kına o zamanı/kaderi ki imkânımız yok önüne geçmeye
Öyle ama, La'la'da mesken tutmanın ne günahı var?"
8. O güzelin sözlerini işitince onu mazur gördüm bağışladım
O da benim gibi dertli bir gönülden yanıp yakılıyor, dedim
9. Kaldığı evi görünce toprakla bitişik, sordum ona,
Ki geceleri rüzgârın savrulduğu dört bir yanında:
10. "Rüzgârları mı haber verdi sana öğle vakti nerede dinlendiklerini?"
O güzel kız "Evet, dedi, onlar Zatü'l-Ecra'da dinlenmişlerdi
11. Bembeyaz çadırları ışıklar saçıyordu orada etrafa
O çadırların içindeki sabah güneşi gibi parlayan güzel kızlarla."

XXV

1. *Ah gönlümde nice acılar var, ah gönlümde nice acılar var
Ah ruhumda nice coşkular var nice sevinçler nice coşkular*
2. *Cayır cayır yanıyor ciğerim yakıcı bir ateş düştü gönlüme
Ruhuma yerleşti bir dolunay gecenin karanlığında*
3. *Ey misk kokusu, ey dolunay, ey kum tepelerindeki ağaçların dalları!
Ne güzel bir koku bu, ne parlak bir ay bu, ne yeşil dallar bunlar!*
4. *Ey gülen yüz, ey gülümseyen dudaklar!
Sevdim ben bembeyaz dişlerinizi
Çiy tanesi gibi tükürüklerinizi emdim, tattım en saf en beyaz ballarınızı*
5. *Ey yanaklarındaki kırmızılıktan ve yüzündeki utançtan ötürü
Akşam kızılığına bürünüp bize öyle gözüken ayyüzlü*
6. *Eğer o sevgili örtüsünü kaldırmış olsaydı dayanılmaz bir azap olurdu
bizim için
İşte bu nedenle nice perdeler gerdi önümüze*
7. *Gökyüzünde doğup parlayan bir kuşluk güneşi o
Yemyeşil bir bahçede dikili kum tepelerinin dalları gibi*
8. *Korkudan korkuya düştüm hep onu gözetledim durdum
Gökyüzünden yağın yağmurla o dalları suluyordum*
9. *O güzel sevgili görünmüş olsaydı gözüme elim ayağım
dolaşırdı şaşırırdım
O güzel sevgili gözümün önünden uzaklaşırdı,*

ölümüme neden olurdu

10. *Güzellik altından bir taç giydirdi o güzelin başına*

İşte sırf bundan dolayı âşığım ben o günden beri o altına

11. *İblis/şeytan görseydi Âdem'de onun yüzündeki nuru ve güzelliği*

Hiç inat eder miydi hiç geri teper miydi

Âdem'e secde etmeyi?

12. *İdris görseydi onun yanaklarında bu güzelliğin çizgilerini*

Kalkıp da bunca yazıları yazmaya hiç girişir miydi?

13. *Belkıs görseydi onun üzerinde oturduğu minderi*

Gönlünden ne tahtını ne de köşkünü geçirirdi

14. *Ey vadideki sarha ağaçları ey koruluktaki ban ağaçları*

Gönderin bize doğru sabâ rüzgârıyla yayın o hoş kokunuzu

15. *Misk gibi güzel kokular sarıyor her yanımızı*

Yayılarak aşağıdaki çiçeklerden dağılarak tepelerdeki çiçeklerden

16. *Ey vadideki ban ağaçları gösterin bize ince dallarınızı*

Ki benziyor onun boyuna posuna, andırıyor onun narinliğini zarifliğini

17. *Sabâ rüzgârı anlatıyor gençlik günlerimizi*

Hacir'de Mina'da ya da Kuba'da geçen günlerimizi

18. *Ya da kum tepelerinde ve otlakların yanında dereboylarında*

Ya da La'la' tepesinde ki ceylanlar gelir oraya otlamaya

19. *Şaşma, şaşma, şaşma hiç şaşma!*

Bu güzelliklere çılgınca âşık olan bir Araba

20. *Ne zaman bir kumru ölse hemen sevgilisini hatırlayana*

Sevinçlere gark olup kendinden geçerek fâni olana

XXVI

1. *Vadinin kıvrımındaki iki taşlı yol arasındır buluşma yerimiz
İhtir develeri öyleyse, işte tam burasıdır en son buluşma yerimiz*
2. *Başka yer arama uğraşma boyuna artık ünleme
Ey Bârik, ey Hacir, ey Tahmed! diye*
3. *Oyna orada tıpkı göğüsleri tomurcuklanmış kızların oynayışı gibi
Otla orada tıpkı ürkek ceylanların otlayışı gibi*
4. *Bir çimenlik ki orası uçuşur sinekleri ve durmadan vızıldaşırlar
Ve onlara orada karşılık veren neşeyle ötüşen sevimli kuşlar*
5. *Kenarları incelmış rüzgârları dinmiş sükûna ermiş
Bulutları bembeyaz olmuş pırıl pırıl parlamış,sanki bir şimşek çakmış*
6. *Yağmur damlaları ince ince iniyor bulutların arasından
Tıpkı sevgilisinden ayrıldığı için üzgün bir âşığın gözlerinden inen
gözyaşları gibi*
7. *Ve sen! Haydi durma iç şarabın özünü sarhoşluğuyla birlikte
Ve orada şarkı söyleyen bir şarkıcıyı neşeyle sevinçle dinle*
8. *Ey Âdem zamanına ait şarabın özsuyu
Sahih bir hadis bize haber verdi Adn Cennetini*
9. *Doğrusu güzel kadınlar misk gibi tükürüklerinden yaydılar onu
O güzel bakireler bol bol bize dağıtmaktadırlar o güzel kokuyu*

XXVII

1. *Ey eski mabed, ey kadîm ev, senin için yükseldi bir nur
Öyle bir nur ki ta kalblerimizde parlıyor*
2. *Geçtiğim çölleri çektiğim acıları şikayet edeyim sana
Anlatayım sana döktüğüm gözyaşlarımı oralarda*
3. *Kaç kez akşamladım kaç kez sabahladım bir türlü rahata ermedim
Nice sabahlara erdim nice akşamlara eriştim*
4. *Kuşkusuz yürümekten ayak tabanları şişse de dişi develerin
Gene de yürürler geceleri hızlı hızlı adımlarla geçerler çölleri*
5. *İşte bu yük develeri getirdi bizleri arzuyla istekle şevkle size
Gerçi pek ummuyorlardı ulaşmayı bu şekilde size*
6. *Sana ulaşmak için çölleri aştılar yağmursuz toprakları tepelediler
Aşktan vecdden çılgına döndüler gene de yorulduk demediler*
7. *Onlar hiç dert yanmadı aşkın eleminden ben yandım
Yorgunluktan ben yakındım,
sahi ben ne saçma bir iş yaptım.*

XXVIII

1. *En-Nekâ ile La'la' arasında*
Zatü'l-Ecra'nın ceylanları dolaşmakta
2. *Dolaşıyorlar serbestçe oralarda*
Birbirine girmiş çalılıklar ve otlaklar arasında
3. *Bu dağların tepelerin ufuklarında*
Görünen hilâller doğan aylar
4. *Korkudan ötürü isterim*
Ki o hilâller doğmasın görünmesin
5. *İstemem hiçbir şey parlamasın*
Kıvılcımından çakmak taşının
6. *İstemem hiç bir şey parlamasın*
Sırf duygularımın hatırı için
7. *Ey gözyaşlarım haydi akın haydi*
Ey iki gözüm durdurma gözyaşlarını!
8. *Ey derin iççekişlerim haydi yükselişe geçin!*
Ey kalbim, ey canım ciğerim haydi parçalanın!
9. *Ve sen ey develerin sürücüsü yavaş ol!*
Çünkü bir ateş düştü göğüs kemiklerimin arasına
10. *Ayrılık korkusundan ötürü kapandı gözlerim*
Dört bir yana dağıldı akan gözyaşlarım
11. *Ve sonunda ayrılık ânı gelip çatınca*

Göz kalmadı ki döksün gözyaşı o dayanılmaz ana

12. *Öyleyse haydi çık yola kıvrım kıvrım tepeleriyle dolu vadiye*

Onların yerleşim yerlerine ve benim ölüm döşegime

13. *Çünkü benim sevgililerim oralarda*

El-Ecra' sularının kıyılarında

14. *Haydi ünle şimdi onlara: "Kim yardım edecek şu gence,*

Aşkla arzuyla yanıp yakılan kendinden geçen şu gence?"

15. *Üzüntüsü acısı attırdı onu bir şaşkınlık içine*

İşte bu şaşkınlık mahv etti onu harap etti indi ta yüreğine

16. *Ey karanlık gecede parlayan ay*

N'olur al ondan ona gerekmeyenleri koy onların yerine ona gerekeni

17. *N'olur ona şöyle bir nazar et*

Örtünün arkasından ona bir bak

18. *Çünkü o öyle zayıf öyle halsiz ki*

Dayanamaz karşısında durmaya o müthiş güzelliğin

19. *Ya da doldur bir kez daha umutlarla içini*

Belki böylece yeniden dirilir ya da anlar olup biteni

20. *O bir şey değil ölü bir varlıktan başka*

Kalmış en-Nekâ ile La'la' arasında

21. *Ölmüşüm yeisden ve kederden ben de*

Sanki çakılıp kalmışım olduğum yerde

22. *Sabâ rüzgârı meğer doğru söylememiş*

Bunca aldatıcı hayalleri hileleri bana getirende

23. *Duymadığı şeyleri rüzgâr gelip sana söyler*

Olur ya bazen rüzgâr da yalan söyler

XXIX

1. *Anam babam feda olsun bir o yana bir bu yana sallanan ince dallara
Kulaklar üzerine dökülen al yanakları örten büklüm büklüm saçlara*
2. *Bırakılan omuzlara lüle lüle örülmüş uzun saçlara
İpek gibi yumuşak kıvrım kıvrım örgülü saçlara*
3. *Onurlarından ötürü eteklerini yerlerde sürüyenlere
Güzelliklerinden ötürü bürünmüş olan ipekli şallara*
4. *Güzelliklerini göstermeyip saklayıp kaçıranlara
Yalnızca babadan kalma eşyaları ve yepyeni
ipekli şalları bağışlayanlara*
5. *Gülerek gülümseyerek kendilerini hoşlandıranlara
Öpülesi güzel dudaklara sahip olanlara*
6. *Dokunulması mücerred güzelliklere ve tomurcuklanmış göğüslere
İnsana bunca güzel hediyeler sunan zarif nazlı edallılara*
7. *Konuştukları zaman dinleyenleri cezbedip gönülleri kendilerine
bağlayanlara
İnsanı celbeden şaşkına çeviren büyüleyen bakışlarıyla*
8. *Hayalarından ötürü güzel yüzlerini kapatanlara
Nice takva sahiplerinin kalblerini ve Tanrı'dan korkan nicelerini
böylece esir alanlara*
9. *İnci gibi parlayan dişlerini hiç saklamayanlara
Tükürükleriyle zayıflara ve düşkünlere şifalar taşıyanlara*

10. Gözlerinden öldürücü oklar fırlatıp atanlara

Savaşlarda ustalaşmış nicelerinin kalbini delip geçen bir vuruşta

11. Kalblerinden ve gönüllerinden nice yeni hilâller doğuranlara

Dolunay olma yolunda aytutulması korkusunu hiç duymayanlara

12. Gözlerinden yağmur bulutları gibi gözyaşı akıtanlara

Gökgürültüsü gibi nefes alıp soluklarını etrafa duyuranlara

13. Ey benim dostlarım kanım canım feda olsun fidan boylu o güzelin yoluna

Bunca ihsan lütuf iyilik ve bağışta bulunan bana

14. Birlik nizamını kurandır o; bizim biricik 'Nizam'ımızdır o

Hem Arap hem Acemdir o; ariflerin kalbini sürekli meşgul eden o

15. Ne zaman dik dik baksa, sana çekmiş demektir keskin kılıçları

Gösterince sana inci dişlerini çıkar göz kamaştırıcı şimşekleri

16. Ey benim dostlarım, Hacir'in korunan otlaklarında biraz durun

Ey benim dostlarım, durun oralarda biraz durun

17. Durun ki size sorayım nereye gitti diye alaca tüylü develeri

Şimdi ben dolaşıyorum ölümün ve yıkımın kol gezdiği yerleri

18. Dolaşıyorum bildiğim ve bilmediğim tüm beldeleri

Hızlı bir deveyle ki tabanları şişmiş dolaşmaktan vahaları çölleri

19. Açlıktan ve susuzluktan birbirine yapışmış böğürleri

Tüketmiş gücünü kesmiş takatını eritmiş hörgüçlerini seyrüseferi

20. Hacir'in kum tepeleri üzerinde onu durduruncaya dek süren seferi

Ve görünceye dek el-Useyl'de bizi izleyen dişi develeri

21. Yüzünde bir korku görülen ayın yönlendirdiği develeri geceleri

Korktum bir hâl gelir ya da kaçar gider geceleyin diye ve belime doladım ipini

22. Öyle bir ay ki tavaf sırasında görünür gümüşsü ışıklarıyla

O benim etrafımda tavaf eder durur ve ben onun etrafında

23. Yerleri süpüren eteklerinin uçları siler süpürür ayak izlerini

Sen de şaşar kalırdın rehber olup izleseydin o izleri

XXX

1. *en-Neka koruluğunda ılgın ağaçları arasında güzel keklik sürüleri
Üzerinde bembeyaz çadırları kurmuş Güzellik sanki*
2. *Idam çölünün tam orta yerinde
Otluyor develeri hemen yanlarında ceylan sürüleri*
3. *Ey benim dostlarım durun biraz oralarda
Konuşmaya çalışın evlerin yıkıntılarıyla seyredin onlardan kalan
harabeleri*
4. *Ağlayın yas tutun bir gencin gönlü için
Ayrılış günü gönlünü bırakan oralarda, ağlayın sızlayın onun için*
5. *Belki gönlü haber verir onların nereye gittiklerini
Kuba 'ya doğru mu yoksa korunan otlakların tepelerine mi?*
6. *Hiç farkına varmadım onlar yüklemişler develerini
Nasıl olur ben bu denli dikkatsiz miyim ya da kör mü gözlerim*
7. *Hayır hayır ne o ne bu hiçbiri değil
Bana galebe çalan aşk şaşkınlığından başka bir şey değil*
8. *Ey benim kederli düşüncelerim uçup giden
ve takılan onların ardına
Sabâ melikesinin askerleri gibi dağılan her yana onları aramaya*
9. *Seslendim esen bütün rüzgârlara
Ey şimal rüzgârı, ey güney rüzgârı, ey bad-ı sabâ*
10. *Ne çaktığımden hiç haberiniz var mı bilseniz*

Onların ayrılışından dolayı ne acılar çekiyorum bir bilseniz

11. *Nihayet onların haberini bana sabâ rüzgârı getirdi*

O da şîh ağaçlarından almış, onlar da gültepedeki çiçeklerden o haberi

12. *Diyor ki: Kimi hasta ederse bu aşk derdi*

Gitsin eğlensin iyileşsin dinleyerek uzun aşk hikayeleri

13. *Sonra diyor ki: Ey şimal rüzgârı sen de söyle ona aynı haberi*

Tıpkı benim dediğim gibi ya da daha şaşkırtıcı bir haberi

14. *Sonra sen de söyle ey güney rüzgârı sen de*

Tıpkı benim söylediğim gibi ya da daha tatlı bir haberi

15. *Şimal rüzgârı dedi ki: Bende öyle bir sevinç öyle bir ferahlık var ki*

Güney rüzgârı da ortaktır ona şimal rüzgârı da

16. *Bütün çirkinlikler birer güzellik oluyor*

onların sevgilerinde

*Rızalarını kazanmak için çektiğim bütün acılar birer tatlı sevinç oluyor
bende*

17. *Peki öyleyse neye üzülüyorsun, niçin neden yakınıyorsun?*

*Bu üzüntüden bu kederden ve bu dertten niçin bu denli şikayet
ediyorsun?*

18. *Onlar sana herhangi bir şey vaat ettikleri zaman*

Görürsün o vaatlerin olduğunu sadece birer yalan

19. *Oysa Görünmeyen o yüce Varlık gökte parlayan şimşeklerden*

Altın işlemeler süslü nakışlar yapıyor ucuna bir bulutun

20. *Gözyaşları aktı birden alyanaklarının üzerine sel gibi*

Ve tutuşturdu içindeki alevleri ve yaktı yalımlanan yüreğini

21. *O bir kırmızı güldür gözyaşlarımdan biten*

O bir beyaz nergistir bembeyaz bulutlar gibi bahar yağmuru indiren

22. *Ne zaman arzu etsen onu elde etmeyi*

Gizlemek için kendini şakaklarına salıverir akrepler gibi zülüflerini

23. *Ne zaman gülümsese güneşler doğar gül yüzünde*

Rabbim ne kadar da parlak habbeler bunlar bembeyaz dişlerinde

24. *Ne zaman düşürse alnına kömür gibi simsiyah gür ve sık saçlarını
Sanırsın salmış gece ortalığa koyu karanlıklarını*
25. *Ne zaman tükürse, arılar yarışarak başlarlar onu emmeye
Tanrım ne de güzel dişler bunlar böyle*
26. *Ne zaman eğilse çağrıştırır bize meyve yüklü ince dalları
Ya da dikse gözlerini, sıyrır sanki bakışlarından keskin kılıçları*
27. *Hacir 'in kum tepelerinde nasıl da konuşurdun âşikâne
Ey saf Arapoğlu, o nazlı o ürkek güzellerle*
28. *Değil mi ki ben de bir Arabım bu yüzden ben de
Âşığım o beyaz tenli güzele, ben de tutkunum vurgunum o nazlı güzellere*
29. *Umurumda değil aşk ve vecd görünmüş ya da görünmemiş bende
Yeter ki olsun o sevgili yalnızca benimle*
30. *Ne zaman "Elâ" dediysem, bana dediler "Ema"
Ne zaman "Hel" dediysem, bana dediler "Eba"¹¹*
31. *Ne zaman çıktılarsa yukarılara ya da indilerse aşağılara
Aştım dağları tepeleri, geçtim uçsuz bucaksız tehlikeli çölleri, koyuldum
onları aramaya*
32. *Bu zamanın Sâmirî'sidir kalbim benim¹²
Gördükçe ayak izlerini arıyor altına dönüşmüş şeyleri*
33. *Onlar doğsa da batsa da hiç aldırıyor gönlüm
Zülkarneyn gibi onların ayak izlerini takip ediyor gönlüm*
34. *Onlara kavuşalım diye nice dualar ettik
Ayrılacaklar diye nice dualar ettik*
35. *Ey ez-Zevra oğulları¹³ işte bir ay doğdu ve parladı yanınızda
Ne yazık ki o ay battı ve karardı benim dünyamda*
36. *Vallahi beni harap etti beni o harap etti
Nice bin kez bağırdım çağırdım ardından ah beni o harap etti*
37. *Vah bana, vah bana yanıyorum o genç güzelin yoluna
Ne zaman bir güvercin ölse gözden kaybolan o güzelin yoluna*

¹¹ Bunlar Arapçadaki soru edatlarıdır.

¹² İsrailoğulları kadınlarının Mısırlılardan topladığı mücevherleri ateşte eriten kişi.

¹³ 'Ez-Zevra' Bağdat'ın bir başka adıdır.

1. *Zatü'l-Eda'da bir bulut parladı şimşekler fırlatan
Ovaların çöllerin üzerine çakan şimşekler nurdan*
2. *Ve bir gök gürültüsü koptu münacatı duyuldu göğün
Ardından zincir gibi boşandı yağmur bulutlardan*
3. *Birbirini ünledi deveciler: 'İh'tırın develeri! diye dinlemedi develer
Bense aşkımdan vecdimden çığlıklar attım:
"Ey sürücü!" diye ünledim*
4. *Ey sürücü indir kervanı buraya ve kal biraz burada
Çünkü benim âşık olduğum sevgili de yanınızda*
5. *Fidan gibi ince narin selvi boylu o güzel mi güzel
Hüzünlü bir âşığın gönlü benim gönlüm yanıyor onun özlemiyle*
6. *Onu hatırlayan her meclisin içi dolar misk gibi güzel kokuyla
O meclisde bulunan herkes alır onun güzel adını ağzına*
7. *Onun meclisi kurulsaydı eğer bir vadiye
Oysa kurmuş tahtını o ta dağın en yüksek tepesine*
8. *Vadi de yükselirdi onunla birlikte yükseklere
Hayran hayran seyredenler onu ulaşamaz asla o yüksekliğe*
9. *Bütün harap yerler ıssız bütün çöller onunla bayındır olur
Çöldeki bütün seraplar onun sayesinde olur bol bereketli berrak sular*
10. *Bütün bahçeler onunla çiçeklenir bütün çimenlikler onunla yeşerir
Bütün içecekler onunla durulur onunla berraklaşır*

11. *Karanlık gecelerim onun yzüüyle aydınlanır
Gündüzlerim onun kara saçlarıyla kararır*
12. *Kalbim paramparça oldu gönlümün çekirdeği yarıldı
Onu gönlüme onun oklarıyla attı her çekirdeği Yaran Ulu Tanrı¹⁴*
13. *Tam nişan almaya alışmış gözleri benim içorganlarımı
Oklarından hiç biri şaşırıyor asla hedefini*
14. *Ne harap olmuş ıssız yerlerdeki gecekuşları ve kukumavlar
Ne kumrular ne de havada dönen ötüşen kuzgunlar*
15. *Daha uğursuzdur eyerleyip yola çıkarılan o yüklü deveden
Güzelliği her şeyin üstünde olan sevgiliyi alıp götürsün diye*
16. *Ve hüzünlü bir âşığı Zâtü'l-Edâ'da bırakıp gitsin diye
Aşkından ölen ama gene de aşklarına sadık kalan bir âşığı yüzüstü
bıraksın diye*

¹⁴ bkz. Kur'ân, 6/95-96.

XXXII

1. *Unutamıyorum el-Hadise ve el-Kerh arasında konuştuğumuz o tatlı sözlerimizi*

Hatırlatan şimdi bana ömrümüzün ilkbaharını gençlik dönemlerimizi

2. *Elli yıldan sonra dedim kendi kendime:*

Uzun uzun düşünme düşünme döndüm ben bir kuş yavrusuna

3. *Şimdi o tatlı sözler hatırlatıyor bana*

Seli' ve Hacir dağlarını

Aklıma yeniden getiriyor gençlik yıllarımı ömrümün ilkbaharını

4. *Ve develeri tepelere doğru sürüşümüzü vadilere doğru indirişimizi*

Ve afare ve merh ağaçlarının odunlarından onlar için yaktığımız ateşleri

XXXIII

1. *Koruluktaki ağaçların dallarına konan her güvercinle
Dilleşiyorum içten içe söyleşiyorum hüznü sözlerle*
2. *Ve gözyaşı akıtmadan ağlıyor o kederli güvercin de
Oysa benim gözkapaklarımdan hüznün yağmurları inmekte*
3. *Seslendim o güvercine gözkapaklarım koyverince gözyaşlarımı sel gibi
Duygularımı dile getiren gözyaşlarım anlatır hâlimi*
4. *Sevdiğim o güzel sevgiliye dair bir bilgi var mı sende
Söylediler mi eğleşip kaldıklarını o yemyeşil dalların gölgesinde*

XXXIV

1. *Zerud dağlarının arasında kum tepeleri yanında*

Avcılar ve aslanlar var ürkek ve çekingen kadınların bakışı gibi bakan

2. *Savaşın hengâmesinde doğmuşlar harplerde eğitilmişlerken
yenilmişler*

Hani o kara gözlü aslanlar, ne olmuşlar, nereye gitmişler

3. *Belli ki onları bu hâle o güzel kadınların öldürücü bakışları getirmiş*

Ne güzel bu bakışlar avcılarının kızlarından gelen bu bakışlar¹⁵

¹⁵ bkz. **Kur'ân**, 55/72-76, Rahman Süresinin son kısmında anlatılan tasvirler .

XXXV

1. Üç ay yüzlü güzel hiç gerek duymadan süslenmeye
Çıktılar yola et-Ten'im'e doğru başlarında ipekli örtülerle
2. Güneş misali parlayan yüzlerinden kaldırdılar örtülerini
Ve yüksek sesle "Lebbeyk!" dediler, 'tehlil'lerle ¹⁶ yaparken umrelerini
3. Güzel keklikler gibi sekerek yavaş yavaş yürüyerek geldiler güzeller
Üzerlerinde Yemen kumaşından yapılmış zarif albenili giysiler

¹⁶ Lâ ilâhe illallah, sözünü söylemeye 'tehlil' denir.

XXXVI

1. *Ey Necid'in dağlık bölgeleri!*

Ne mübarek topraklarsınız öyle

Yağmur bulutları yağmur üstüne yağmur indirsin üstünüze

2. *Elli yıldır sizi selâmlayan sizi gene selâmlasın*

Dönüp dönüp selâmlasın durup durup selâmlasın

3. *O'na kavuşmak için susuz çölleri aştım uzun yollardan geçtim*

İri hörgüçlü dişi bir deveyle ve iki hörgüçlü yaşlı bir hecin deveyle

4. *Gada ağaçlığı tarafından bir şimşek parlayıncaya dek*

Ve geceleyin çıkıp gelişi onun, coşku üstüne coşku uyandırdı bende

XXXVII

1. *Ey benim dostlarım gelin inin korunan şu otlaklara
Necid dağlarını arayın ve size yolunuzu gösterecek işaretleri bulun
oralarda*
2. *Kıvrım kıvrım kum tepeleri gibi çadırların yanındaki suya inin
Dall ve selâm ağaçlarının gölgesinde gölgelenin*
3. *Sonra, Mina vadisine geldiğiniz zaman,
—Ki canımın içi sevgilimin bulunduğu yere geldiniz demektir—*
4. *Aşk selâmları söyleyin benden orada bulunanlara
Ya da yalnızca “Selâm size!” deyin onlara*
5. *Dinleyin ne cevap verecekler bakalım kulak verin onlara
Ve gönlü çok dertli birinden haber götürün onlara*
6. *Aşkın acılarından durmadan yakınan birinden
Her şeyi alenen yapan, hep sevgilisinden haber bekleyen, herkese
durmadan sorular soran*

XXXVIII

1. *Tayba'dan ¹⁷, Mekke'den ve Mescid-i Aksâ'dan sonra
Bağdan¹⁸ en sevgili şehirdir benim için
Allah'ın beldeleri arasında*
2. *Nasıl olur mümkün mü ki sevmeyeyim o Selam şehrini
Dinimi, aklımı, imanımı bana öğreten, bana yol gösteren
önderimin şehrini*
3. *Evet orada ikâmet etmiştir Fars kızlarının en güzeli
En güzel imâlarda bulunan, zarif, latif, gözkapakları baygın biri*
4. *Bakışlarıyla öldürdüğü kimseleri selâmlayıp yeniden dirilten biri
Güzelliğinden ve ihsanından ayrı bambaşka bir bağışta bulunan biri*

¹⁷ 'Tayba', Medine'nin bir başka adıdır.

¹⁸ Bağdan', Bağdat'ın bir başka adıdır.

XXXIX

1. *Canım kurban olsun beyaz tenli nazlı edalı o güzel sevgililere¹⁹
Öperken Hacerü 'l-Esved' i ve Ka 'be 'nin sütunlarını oynadılar benimle*
2. *Arkalarından izlerken onları bir an kaybetsen gözünün önünden
Başka bir şey bulamazsın geride tatlı bir iz olarak misk kokuları dışında*
3. *Geceleyin benim için ne karanlık kalır onları anımsayınca
Ne ay kararması ve yürürüm apaydınlık gecede ay ışığında*
4. *Yürüyünce onların uysal binekleriyle yan yana
Sabah güneşi gibi gözükür karanlık gece birden bana*
5. *Yöneldi gönlüm o güzellerden birine âşık oldum birdenbire ona
Öyle güzel biri ki bir benzeri daha yok insanlar arasında*
6. *Kaldıracak olsa bir an yüzündeki örtüyü, gösterir sana bir parıltı
Işığı hiç sönmeyen, değişmeyen güneş gibi bir parıltı*
7. *Yüzünün parlaklığı güneş parlaklığı saçının karalığı gece karanlığı
Ah ne şaşırtıcı bir suret böyle! Onda biraraya gelmiş güneşle gece*
8. *Onunla beraberken biz geceleyin sanki gündüz ışığındayız
Siyah saçlarıyla öğle vakti sanki gece karanlığındayız*

¹⁹ bkz. Kur'ân, 56/35-37.

XL

1. *Ezriat ile Busra arasında bir kız ondördünde
Göründü gözüme ayın ondördü güzelliğinde*
2. *Celâl yönünden yükselmişti zamanın üstüne
Büyükük ve övünç yönünden ulaşmıştı zaman ötesine*
3. *Her hilâl ulaşınca sonunda ondördüne dolunay hâline
Eksilmeye başlar yeniden o ay tamamlansın diye*
4. *Ama o ayyüzlü başka, çünkü dolaşmıyor burçlar arasında
Çünkü Tek'in katları yapılmaz asla ve kat'a*
5. *Sen bir güzel hokkasın, her türlü esans ve güzel koku birleşmiş sende
Sen bir güzel bahçesin, yemyeşil çimenlikler ve rengârenk çiçekler
boyvermiş sende*
6. *Sende ulaşmış güzellik ulaşabileceği en son haddine
Senin gibi birinin olması mümkün değildir imkân dahilinde*

XLI

1. *Allah korudu Ban ağaçları üzerindeki bir kuşu
Bana ondan doğru haber getiren bir kuşu*
2. *Sevgililer vurdular eyerleri develerin üzerine
Ve çıktılar yola seher vakti gittiler uzak yerlere*
3. *Ben de çıktım sefere onların ardından kalbimde bir kor ateş
Onların gidişiyle içimde alev alev yanan bir ateş*
4. *Gecenin zifiri karanlığında önlerine çıkmaya çalıştım
Arkalarından seslendim, sonra izlerini takip ettim*
5. *İzlerini takip ettim, fakat bir kılavuzum yoktu
Sevgilerinden kalan misk kokulu bir nefes dışında*
6. *Karanlık gece aydınlandı o güzeller kaldırıncı örtülerini
Sanki ayın gümüşü ışığında yürüyordu develeri*
7. *Bense akıttım gözyaşlarımı sel gibi o develerin önünde
Dediler: “Bu ırmak da nerden, ne zaman çıktı önümüze?”*
8. *Ve bir türlü o ırmağın karşı kıyısına geçemediler
Bense dedim onlara: “İşte, bu akan gözyaşlarımdır!”*
9. *Sanki gök gürlemeleri işitiliyordu şimşek parıltıları arasında
Sanki bulutlar akıp geçiyordu yağın yağmur taneleri arasında*
10. *İnci gibi dişlerinin parlaklığı karşısında yürekler titriyordu
Uzaklara giden yolcular için sel gibi gözyaşları akıyordu*
11. *Ey boyunun posunun güzelliği selvi güzelliği, fidan güzelliği sevgili
Ey sen zarıflığı, narinliği, tazeliği çiçek tazeliği*
12. *Eğer biri kalkıp aksini söyleseydi benim yaptığım bu teşbihin
Kuşkusuz akl-ı selim sahibi biri olurdu yerinde bir iş yapardı:*
13. *Selvilerin fidanların güzelliği senin boyunun posunun güzelliği
Bahçelerdeki güllerin rengi senin yüzündeki edebin utancın rengi*

XLII

1. *Ey akıl sahipleri, ey gönül sahipleri, ey ilim ve hikmet ehli
Güneşle ceylan güzeller ²⁰arasında çılgına döndüm ben²¹*
2. *Süha yıldızını unutan biri sayılmaz pek unutkan
Ama güneşi unutan, işte asıl odur unutkan*
3. *Bırak gitsin katsın sürüsünü sürüsüne
Küçük dillere dek ağızları açar övgüyle hediye*
4. *Arap kızlarından bir güzel kızdır o
Fakat aslen Fars kızlarından biridir o*
5. *Onun ağzına dizmiş güzellik inciden dişler
Safi beyaz tıpkı billur gibi kar gibi dişler*
6. *Yüzündeki parlaklığı görünce karıştı aklım
Güzelliği ve paha biçilmez değeri karşısında kapıldım dehşete*
7. *İşte bu iki hasletinden ötürü iki kez öldüm
Tıpkı Kur'ân'daki gibi iki kez öldüm iki kez dirildim²²*
8. *“Bana ne oluyor, dedim kendi kendime, neden dehşete düşürüyor beni
bu parlaklık?”
“Düşmanlar sana saldırmak için buluştular gün doğarken” dedi o
sevgili*
9. *Senin güzel yüzünü örten o siyah saçların korur beni, dedim,²³
Düşmanlarım bana saldırınca, gönder aman saçlarını bana.*
10. *Bu şiirimiz kâfiyesiz redifsiz oldu ama ne önemi var ki*

*Benim bu şiiirden kastım zaten ondan başka nedir ki*²⁴

11. *Benim biricik amacım o ‘Ha’ sözcüğüdür*²⁵

“Al gülünü ver gülümü!” derim sevmem pek pazarlığı

²⁰ Bu dizedeki ‘el-meha’ sözcüğünü ‘güzel ceylanlar’ olarak çevirdik. Aslında bu sözcük ‘el-mehatü’ sözcüğünün çoğuludur ve güneşler demektir. Aynı zamanda kristal parçaları ve vahşi inekler anlamına da gelmektedir.

²¹ **Kur’ân**, 65/12 âyetindeki “yetenezzelü’l-emrû beynehüm” kısmına bir atıfta bulunuluyor.

²² **Kur’ân**, 40/11: “Dediler ki Rabbimiz bizi iki kez öldürdün mü ki iki kez dirilttin.”

²³ **Kur’ân**, 72/26-27. “O, gaybı bilendir. Kendi görünmez bilgisini kimseye göstermez. Ancak razı olduğu elçilere gösterir, çünkü o, onların hem önüne hem de arkasına koruyucular koyar.”

²⁴ Şerhde (**Ez-Zehâîr ve’l-A’lâk**) şu açıklamaya yer veriliyor: “Şair şöyle diyor: Biz yalnızca onunla ilgileniriz, dış dünyayla ilgilenmemiz de gene ondan ötürüdür. O, dış dünyada uygun bir şekilde zâhir olursa ilgileniriz. Tıpkı birinin dediği gibi: “Benzencileri, onu sevdiğim için severim, hatta köpeklerin siyahını da gene onu sevdiğim için severim.” Ayrıca biz, Bedir ismindeki bir arkadaşımıza şöyle demiştik: Seni sevdiğim için, bütün sevgileri seviyorum. Gökte parlayan ayın ondördüne (el-Bedr) de senin isminden ötürü âşığım.” ‘Şiirimiz kâfiyesiz oldu’ ifadesine gelince, burada kastedilen tam kâfiye ya da redifsiz oldu denilmek isteniyor; yoksa şiiirde kâfiye vardır.

²⁵ ‘Ha’ zamiri ‘O’ (Dişil) demektir.

XLIII

1. *Unutamam hiç bir zaman ne Vana'daki evimi
Ne de gidiş ve dönüşlerinde kervancılara söylediğim sözleri*
2. *Bir kaç saat yanımızda kalın ki şifa bulalım böylece
Onları sevenler üzerine yemin ederim,ben ancak teselli bulurum sizinle*
3. *Yola çıksalar mutluluk ve güzellik içinde seyahat ederler
Yoldan gelseler en verimli topraklara inerler*
4. *Onlarla karşılaşmıştım ilk kez Kanat vadisinde bir su yolunda
Son kez görmüştüm onları en-Naka ile
Müşelşel arasında*
5. *Alaca tüylü develerin otladığı meraları adım adım gözetliyorlardı
Oysa şaşırmış çılgına dönmüş bir âşığın kalbine hiç bakmıyorlardı*
6. *Ey develerin sürücüsü acıyın şu delikanlıya
Ebucehilkarpuzu kırarken gördüğünüz gence veda anında*
7. *Avuçlarını açıp göğsünün üstüne çaprazlama koyan
Devenin üzerindeki tahtirevan gıcirtısından bile kalbi çarpan*
8. *Sabır, sabır diyorlar fakat bu dert sabretmiyor ki
Bende sabır yoksa ben ne yapabilirim ki*
9. *Sabrım olsa bile, sabrın hükmü altına girsem bile
Nefsim sabredemez ki, peki sabrım yoksa nasıl sabredebilirim ki?*

XLIV

1. *Siyah saçlarının zifiri karanlığında göründü ayın öndördü
Kıpkırmızı gülleri suladı bembeyaz nergisler*
2. *Öyle güzel ve genç bir kız ki o güzel kadınlar şaşar kalır onu görünce
Onun yüzündeki nur parlar gökteki ay üzerinde*
3. *Güneşten daha üstündür o parlaklıkta
O öyle bir suret ki kıyaslanmaz başkalarıyla*
4. *Nur feleği onun ayağının altındadır
Onun tacı bütün kürelerin dışındadır*
5. *Gönlüne girse birinin bu vehim yaralar kendini
Peki öyleyse çıplak gözlerle o nasıl görülebilir ki*
6. *Öyle güzel bir görüntüdür ki o, anımsayınca biz,kaybolur gözden
Gözlerin farkedemeyeceği latif bir varlıktır o*
7. *Bütün sıfatlar onu nitelemeye tanıtmaya çalıştılar
Aşkın bir varlık olduğundan o, onu anlatmada aciz kaldı tüm sıfatlar*
8. *Ne zaman biri kalkıp onu nitelemeye çalışsa
Yaptığı her çalışmada eksik kalır mutlaka*
9. *Onu arayıp bulmak için yola çıkan biri mola verse de hayvanına
Onu düşünenler ondan başkasını getiremezler asla akıllarına*
10. *O öyle bir can ki onun aşkıyla yanıp tutuşanları
İnsan mertebesinden daha üstün derecelere çıkartır*
11. *Kıskanır sarnıçlarda biriken kirli sularla
Tertemiz berrak suların karıştırılmasını kıskanır*

XLV

1. *Ey gönlümün sevdikleri söyleyin nerede onlar
Allah aşkına söyleyin nerede onlar*
2. *Tıpkı gördüğünüz gibi onların tayflarını
Bana gösterebilecek misiniz canlı varlıklarını*
3. *Bilseniz nasıl ah bilseniz nasıl arıyorum ben onları
Ne kadar istedim onların arasında olmayı*
4. *Hatta aralarında olduğumdan eminken iyice
Gene de kuşkulandım gerçekten aralarında mıyım diye*
5. *Bekliyorum mutluluk yıldızım engel olur diye
Onların beni bırakıp gitmesine*
6. *Nasip olur gözlerim onları görürse
Demem artık onlar nerde onlar nerde*

XLVI

1. *Bir aşk savaşı patlak verdi içorganlarla iri gözler arasından
Bu savaştan ötürü kalbim harap acılar içinde kıvranan*
2. *Kiraz dudaklı al yanaklı sevgili bal akan ağızından
Arıların şهادeti²⁶ yaptıkları saf beyaz baldan*
3. *Ayak bileklerindeki gümüş halkalar²⁷ ay üzerindeki karartılar gibi
Yanaklarında kızıl şafaklar tepelerdeki dallar gibi*
4. *Türlü süslerle süslenmiş hiç evlenmemiş o güzel sevgili
Görünür gülünce kar gibi bembeyaz dişleri*
5. *O erişilmez biri, çok uzakta; fakat aşkla eğleniyor oynuyor
Ve ölüm işte bu iki uç nokta arasında gelip gidiyor*
6. *Gece kararmaya yüz tutsun hele bir kez
Öteden beri herkesçe malumdur gecenin ardından gelir gündüz, taptaze
bir nefes*
7. *Esmeye görsün bir kez Sabâ rüzgârı yemyeşil çimenliklerde
Göğüsleri kabarık eldeğmemiş nazlı güzeller gezinir üzerinde²⁸*
8. *Eğilirken ince dallar gibi karışır misk kokulu nefesleri
Topladıkları çiçeklerin güzel kokularına*
9. *Sabâ rüzgârına sordum onları bir haber getirir diye bana
“Haberi ne yapacaksın?” dedi Sabâ rüzgârı bana*
10. *“El-Ebrakayn’da ve Berki’l-Gımad’da ve
Birki’l-Gamim’de*

Onları (hacıları) bıraktım geldim oracıkta bir kenarda

11. *Onlar bir yerde duramazlar bir hâlde kalamazlar.”*

“Aşkımın ve şevkimin atları izledikçe onları,nereye kaçabilirler?”

12. *Yazık! Onların oturacağı başka bir yer yok gönlümün dışında*

Ben neredeysem öyleyse dolunay da benimle oradadır, haydi izleyin

13. *Onlar benim kafamın içinde doğup gönlümde batmıyorlar mı?*

Artık Ban (ayrılık) ağaçlarının ve

Garaba (Gurbet) ağaçlarının kötü bahtı da bitti

14. *Artık kargalar da “Gak! Gak!” diyemez bizim obalarda*

Artık bozamazlar sevgimizin nizamını,bir zarar veremezler aşkımıza

[26](#) Allah'ın arıya vahyettiğini bildiren âyete bir gönderme var, **Kur'ân**, 16/68

[27](#) **Kur'ân**, 68/42 âyetine gönderme var.

[28](#) **Kur'ân**, 55/56 ve 74; 56/37.

XLVII

1. *Ey Zatü'l-Gadâ'da Ban ağaçları üzerine konan güvercinler
Bana verdiğiniz acılardan içim nasıl daralıyor*
2. *Kim dayanabilir bunca aşk acısına?
Kim içebilir kaderin acı şerbetini varıncaya kadar son damlasına?*
3. *Bakmayın böyle konuştuğuma; acımdan, kederimden içimdeki ateşten
konuşuyorum
Ah! Beni böyle hasta eden keşke hemşirem olsa da baksa bana*
4. *Oysa eğlenerek geçti gitti kapımın önünden dönüp bakmadı bile
Köşelere gizlenerek yüzünü örterek başka tarafa bakarak geçti gitti*
5. *Yüzünü örtmesi bana hiç bir zarar vermez
Ama başka yana bakması yok mu işte beni mahv eden bu*

XLVIII

1. *Ey alaca tüylü develerin sürücüsü!*
Sel'e varınca dön bir bak bu yana
Dur biraz el-Müderric'de Ban ağaçlarının yanında
2. *Ünle onları yalvar yakar bağış ve lütuf iste*
"Ey efendiler, bir teselli kaynağı var mı sizde?"
3. *En-Nakâ ile Hacir tepeleri arasında Ramet'de*
Bir güzel kız kapalı kalmış tahtirevan içinde devenin üstünde
4. *Ah! Onun güzelliği! —Ah gözümün nuru güzel sevgili!*
Ah! Onun güzelliği 'Târık'ı ²⁹ aydınlatan güneşler gibi
5. *Sedef içinde saklı bir incidir onun güzelliği*
Simsiyah bir saç rengindeki sedefin içindeki gibi
6. *Öyle bir inci ki onu bulmak için gönül dalar derine Ve saatlerce kalır*
onu almak için o derin denizin dibinde
7. *Onu görenler dağdaki güzel ceylanları görmüş gibi olurlar*
O ince boyunlu o zarif sevimli o gül gibi gonca gibi sevgili
8. *Sanki o Koç burcunda gözüken bir kuşluk güneşi gibi*
Ve dolaşan tüm burçları tâ en uzaktakine kadar hepsini
9. *Eğer örtüsünü kaldırsa ya da bir kez yüzünü açsa*
Sabahın parlak ışıkları sönük kalır onun yanında
10. *Himâ tepeleriyle Ramet tepeleri arasında ünledim durdum*

“Kim yardım edecek Sel’de oturan gözü ufuklarda umutla bekleyen bir gence?”

11. *Çölde yolunu şaşırmuş kaybolmuş bir gence*

Şaşkına dönmüş akli başından gitmiş dönmüş deliye

12. *Gözyaşları içinde boğulmuş dertli bir gence*

Dişleri kar gibi bembeyaz birinin aşkıyla mest olmuş kendinden geçmiş

13. *Derin iççekişleri tâ göklere dek çıkmış yüreğini yakmış bir gence*

O sevimli o hilâl kaşlı güzelin güzelliğine vurulmuş çılgına dönmüş

14. *Aşkın elleri onun kalbiyle istediği gibi oynamış*

Ve bunu yaparken de hiç bir mahzur görmemiş

[29 Kur’ân](#), 86/1-3, Gece ortaya çıkan ilk yıldız ‘Târik’ denir. Târik, şiddetle vuran, çarpan demektir. Ayağını yere vurduğu için yolcuya da Târik denir. Gece gelene Târik denmiştir. Daha sonraları gece ilk doğan yıldız Târik denmiştir. İnsanlığın karanlık gecesinde doğan yıldız anlamında Hz. Muhammed’e de Târik adı verilmiştir.

XLIX

1. *Parmakları kınalı o güzeli bana kim gösterecek?
Dilinden bal akan o güzeli bana kim gösterecek?*
2. *Göğüsleri kabarık soylu güzellerden biridir o
İffetini koruyan narin nazlı güzellerden biridir o*
3. *Dalların ucundan tepesinden doğan bir dolunaydır o
Kusursuz noksansız mükemmel bir güzeldir o*
4. *Vücut ülkemde bir bahçeye konmuş bir güvercindir o
Ban ağaçları üzerinde şen şakrak öten bir güvercindir o*
5. *Şevkten ölen aşktan eriyen biridir o [30](#)
Tıpkı benim gibi başına dert gelen biridir o*
6. *Dostu için ağlayıp övgüler düzen biridir o
Tıpkı beni attığı gibi kasten onu da atan
Zaman'ı yerendir o*
7. *Yakınından ayrı düşmüş evinden barkından uzak kalmış biridir o
Ah yazık! Ah ayrılık zamanı! Ah kavuşma zamanı!*

[30](#) Kur'ân, 3/31. "De ki: Allah'ı seviyorsanız, bana uyun ki Allah da sizi sevsin." Kur'ân, 5/54: "O onları sever ve onlar da O'nu sever."

L

1. *Yılan gibi zehirliyor o güzel belikleriyle kendine yaklaşanları
Ah o güzel ne kadar da gaddar ne kadar da kıyıcı!*
2. *Ah o güzel ne kadar da emin kendinden! Dik dik bakıyor
Eritiyor bakışıyla âşığını yataklara düşürüyor*
3. *Yay gibi hilâl gibi kaşlarının kavislerinden zehirli oklar fırlatıyor
Ah! Hangi yöne dönersem döneyim hedef oluyorum bu oklara*

LI

1. *Zatü'l-Adâ'da, Me'zimeyn'de ve Barik'de
Ve Zî Selem'de ve El-Abrakayn'da bütün gece*

2. *Tarık'a³¹ gözüktü kılıç parıltıları gülümseyen dudak
parıltıları arasından*

Misk gibi kokan ağzından çıkan kokuyu duyamaz her koku alan

3. *Savaş açılrsa onlara çekerler kılıçlarını bakışlarından
Barış teklif edilse çözerler tüm kördüğümüleri bütün sorunları*

4. *Onlar tattı ise bir zevki biz de tattık aynı zevki*

Maşukun bir mülkü varsa çünkü âşığın da vardır bir mülkü

³¹ bkz. not 29.

1. *Çimenlik ve otlak olarak 'Radva' yeter de artar bile bana
Çünkü yemyeşil bir mera ve buz gibi soğuk sular var orada*
2. *Belki sevdiğim duymuştur oranın verimliliğini
Belki gelip konaklarlar orada 'ih'tırırlar belki develerini*
3. *Bizim öyle bir kalbimiz var ki sımsıkı bağlı onlara
Ne zaman sürse deve sürücüsü develeri kulaklarımız derhal dikkat kesilir onlara*
4. *Ve eğer sefere çıkmak için ünleseler birbirine dizilseler çöllere
Develerin arkasından benim çığlıklarımı işitirsin sen çıkan göklere*
5. *Ve eğer Ez-Zevrâe'ye doğru yönelseler, o önlerine dikilir
Ve eğer El-Cer'âe'ye doğru gitseler, mutlaka orada konaklarlar*
6. *Talih kuşu yalnızca onların olduğu yerde çadır kurduğu yerde uçar
Evet talih kuşu ancak onların oymağında yavrular*
7. *Kendim için korktum onun için korktum; korkularım tutuştu birbirine
İki korkumdan hiç biri vermedi bir yol bir diğerine*
8. *Onun parlaklığı, onun nuru birden kamaştırınca gözlerimi
Öylesine ağladım ki sağır etti hiçkırıklarım onun kulaklarını*

LIII

- 1. Ne zaman vedalaşmak için karşı karşıya gelsek her seferinde
El sıkışırken ve kucaklaşırken benziyorduk şeddeli bir harfe*
- 2. Her ne kadar iki ayrı vücut iki ayrı varlık var idiyse de bizde
İki vücutta bir can görürdü bakan gözler bizde*
- 3. Benim aşktan eriyişimden ve onun nurunun üstün oluşundan böyledir
Eğer inleyişlerim olmasaydı, böyle bir şeyi göremezdi gözler*

1. *“Güneşler gökkürededir!” dediler
Tabî ki güneşin menzili gökkürededir*
2. *Arşa kurulunca taht ve kürsü
Taht ve kürsüye Kral oturmasın bu hiç olur mu?*
3. *Kalp kurtulursa eğer bilgisizliklerden
Kalbe akın akın iner melekler göklerden*
4. *O beni mülk edindi ben onu mülk edindim
Evet her birimiz bir diğerini mülk edindi*
5. *Benim ona mülk oluşum açıkça bellidir
Benim onu mülk edinişim ise “Haydi gelsene!”³²sözüyledir*
6. *Ey alaca tüylü develerin sürücüsü dön bir bak bizden yana
Dâr el-Felek tarafına doğru gönderme yolcuları yalvarırım sana*
7. *Irmağın kıyısında bir ev demek hasta etti seni el-Müsenna'nın
yakınında demek seni tedavi etmedi*
8. *Keşke Aşkın Rabb'i yükleyseydi sana da
Tıpkı benim yüklendiğim gibi bir yük sevgiden yana*
9. *Artık ne Zerud ne Hacir ne de Selem
Seni ne hasta edebilir ne de sana verebilir bir elem*
10. *Ona bir an önce kavuşma arzusuyla gündüz çıktın yola
Kavuşma bulutlarını aradın fakat bir şey gözükmedi ufukta*
11. *Kendi sultanlığı için İzzeti seni zelil etti
Ah! Zelil ettiği gibi keşke bir de sevgi gösterseydi*
12. *Ah! O izzetinde dayattığına göre, Seven olmaya nazlandığına göre
Ah! Keşke sana da bir yol gösterseydi böyle*

³² Kur'ân, 12/23.

LV

1. *Ah! Yok oluyorum aşk ve şevk beni yiyip tüketiyor,ona kavuşuyorum
gene de iyileşemiyorum*

Ondan ayrı olsam da ona kavuşsam da gene de şevkim bitmiyor

2. *Ona kavuşunca hiç ummadığım şeyler geliyor başıma*

Demek ki bir başka dertmiş aşkta şifa bulmak da

3. *Ben öyle birini görüyorum ki karşımda,her karşılaştığımızda*

Güzelliği tazeliği ve görkemi artıyor da artıyor haddinden de fazla

4. *Demek ki aşktan ve vecdden kurtuluş yok aşkla daim hemdem olmak
gerek*

Alnımızda yazılı bir nizama göre artıp duruyor güzellik

LVI

1. Benim arzum uzun kornişli geniş balkonlu

Bağdat Köşküdür

Benim arzum geniş balkonlu uzun kornişli Sindad Köşkü değildir ³³

2. Çiçeklerle süslü bir taç giymiş gibi kurulmuş kent bahçelerin üstünde

Sanki duvağını açmış bir gelin gibi misk kokulu bir oda içinde

3. Rüzgâr oynaşıp duruyor ağaçların dallarıyla, sanki okşuyor onları

Sanki evlenecekler gibi söz vermişler birbirine ne kadar da bağlı

4. Sanki Dicle onun gerdanında incilerin dizildiği ibrişim ip gibi

Bizim efendimizdir, bize hakikati gösteren önderimizdir onun eşi

5. En-Nasır el-Mansur³⁴halifelerin en iyisidir

Savaş alanında asla at sırtına binmeyen bir halifedir

6. Allah ona selâm etsin salat etsin dünya durdukça

Sallanan dallarda gerdanlıklı bir güvercin onun için inleyip durdukça

7. Gülümseyen dudaklardan şimşek gibi parıltılar çıktıkça

Ki o sevgili için kanlandı gözbebeklerimaktı gözyaşlarım al kırmızı

8. Sis kalktı ortalıktan ve ışıklar parladı göz kamaştıran
dünyayı aydınlatan

Güneş gibi güzel eldeğmemiş güzellerin dudaklarından

³³ Bu beytin ikinci dizesi el-Esved b. Ya'fur'un bir şiirinde de yer almıştır. *Mufaddalıyyat*; Sindad, Hira'da bir köşkün adıydı.

³⁴ el-Mansur; Abbasî halifelerinden biridir.

LVII

1. *Ey ilkbahar rüzgârı Necid'in ceylanlarına ilet şu haberi
Ben hep sadık kaldım hep içimde sakladım bildiğiniz o ahdi*
2. *Söyle kabilenin o güzel kızına ki buluşma yerimiz Hımâ'dır
Buluşma günümüz ise Cumartesi sabahıdır*
3. *Necid'in kızıl tepeleri yanında kayalıklardadır
Şırl şırl akan derelerin sağında tek başına duran alemin yanındadır*
4. *Eğer o güzel kız söylediklerinde doğruysa
Eğer o güzel kız bana gönlünü yakan bir aşk ve şevk besliyorsa*
5. *Tıpkı benim ona beslediğim gibi, öyleyse söyle ona
En sadık sözlerle buluşalım gizlice onun çadırında öğle sıcağında*
6. *O anlatsın ben anlatayım sevgimizi, söyleşelim çilemizi aşktan yana
Şiddetli acılardan, belâlardan yana, vecd eleminden yana*
7. *Karmakarışık bir düş mü bir hayal mi ya da rüyada gelen bir muştumu
Ya da bir hitabe mi dile getiren mutluluğumu? [35](#)*
8. *Umarım bu aşkı kalbime yerleştiren bir gün karşılaştırır bizi
Umarım serper üzerime bir gün bahçelerinden devşirilmiş gülleri*

[35](#) Kur'ân, 12/44.

LVIII

1. *Ah! çiçek gibi güzellere bir yol bulup ulaşabilecek miyim?*

Ah! o güzellerin izlerini bu hâlimle sürebilecek miyim?

2. *Ah! kum yığınları gibi çadırları yanında geceleri bekleyebilecek miyim?*

Ah! öğlenin kavurucu sıcağında

Arak ağaçları altında gölgelenebilecek miyim?

3. *İçimden bir ses 'hâl dili'yle şöyle seslendi bana:*

"Ulaşabileceğin şeyi temenni et!" diyor o güzel sana

4. *Sana duyduğum sevgi tamdır içtendir ey gönlümün son umudu*

Sana duyduğum sevgiden ötürü gönlüm dert sahibi oldu

5. *Sen ne yücesin ey sevgili!*

Ey kalbimin üzerine doğan dolunay

Ey doğduktan sonra hiç batmayan dolunay

6. *Canım sana feda olsun ey güzellikte ve büyüklükte eşsiz sevgili*

Ey güzeller arasında eşi benzeri dengi bulunmayan sevgili

7. *Bahçelerin çiy taneleriyle ıslanmış güllerin kırmızı kırmızı*

Herkes âşık olmuş güzelliğine, âşıklar sende tadıyor aşkı

8. *Çiçeklerin rengârenk gülümsüyor dalların taptaze*

Eğiliyor ruhlar onların eğildiği yere

9. *Zarifliğin insanı baştan çıkarıyor bakışların ok gibi*

Saldırıyor üstüme o oklarla donanmış bir karabelâ süvari

LIX

1. Tayba'nın³⁶ bir güzel ceylanı var ki bakışları ok gibi
Büyüleyici bakışları sanki keskin kılıç gibi
2. Arafat'da anladım onun benden ne istediğini
Ama sabredemedim bir türlü tutamadım kendimi
3. Onunla biraraya geldik 'Cem' gecesi
Tıpkı şu meşhur atasözünde söylendiği gibi³⁷
4. O kızın yemini çoğunlukla asılsızdır, dinle
Fakat pek fazla güvenme aldatıcı sözlerine
5. Mina'da yaşadım ben o büyük mutluluğu
İsterim sürsün bu mutluluk ömrüm boyu
6. La'la' tepelerinde görünce o güzeli kalbim sevinçle doldu
Ay gibi parlayan parladıkça ışıklar saçan o güzeli
7. Ramet tepelerinde attı atacağıni; es-Saba'da yöneldi bu âleme
Ve Hacir'in taşlı bayırlarında kaldırdı tüm yasakları
8. Durmadan Barik üzerinde gezen bulutları gözetledi
Akıldan geçen düşüncelerden daha süratli çakan şimşekleri
9. el-Gada suları azaldı alev alev yanan ateşten
Bağrında yalımlanan aşkın tutuşturduğu bir ateşten
10. En-Nakâ'da Ban ağaçları altında birden göründü o güzel
Saklanan en kıymetli incilerle süslenmiş o güzel

11. *Zatü'l-Adâ'da gerisin geriye döndü o güzel
Orada gizlenmiş duran aslandan korktu o güzel*
12. *Zî Selem'de teslim etti kanımı canımı
Öldüren bakışlarına yakıcı mı yakıcı*
13. *Hımâ'da bekledi o güzel Liva'da eğlendi
Açığa çıktı her şeyi geçersiz kılan o kararlı azmi*
14. *Alic'de durdu ayarladı tüm işlerini
Ve bütün yırtıcı kuşların pençelerinden kurtulmak istedi*
15. *Ve işte yükseliyor tahtırevanı semaya deliyor tavanı
Yükseliyor ta burçlara, erişemez artık ona yerdekilerin bakışları*

³⁶ Bakınız not 17. 'Tayba'; Medine'nin bir başka adıdır.

³⁷ "Selâm vermesiyle vedalaşması bir oldu" atasözü. (*Ma selleme hatta veddea: ey kâne selâmühu vedâen*)

LX

*1. Sevdiklerin yaptılar ahitlerini haydi sen de yetiş onların menziline
Döksün bulutlar bardaktan boşanırcasına yağmurları onların üzerine*

*2. Onların bulunduğu yere doğru dön ve derin derin çek içine esen
yelleri*

Aşkla ve şevkle ki ruhlar söylesin sana tam olarak buldukları yeri

*3. Sanırım onlar Idam'da Ban ağaçları altına kurmuşlar çadırları
Boyvermiş orada Arar otları, Şîh ağaçları ve Ketem ağaçları*

LXI

1. *Ey vadideki yemyeşil Ban ağaçları*
Ey Bağdat 'ın ağaçları nehrin kıyısındaki
2. *Sallanan dallarda hüzünlü hüzünlü öten bir güvercin*
Seni anımsattı bana acılara boğdu beni
3. *Böyle kederli ötüşleri ve terennümleri*
Anımsatıyor bana meclisteki o hanımefendinin terennümlerini
4. *Ne zaman akort etse o güzel üç telli müzik âletini*
Unutuverirsin birden el-Hâdî 'nin kardeşini ³⁸
5. *Yükselse müziğin perdeleri duyulsa nağmeleri ezgileri*
Deve çobanı Enceşe 'nin ³⁹ne hükmü kalır ki
6. *Zü 'l-Hadimât 'a yemin ediyorum*
Sonra Sindad 'a yemin ediyorum
7. *Birden âşık oldum ben Selma 'ya*
Ecyad 'da ⁴⁰ oturan o güzeller güzeline
8. *Hayır hayır yanlış söyledim o Ecyad 'da değil*
Canımın içinde gönlümün en gizli yerinde
9. *Güzellik bile şaşkına dönmüş görünce onun güzelliğini*
Misk amber ve safran kokusu ondan yayılmış sarmış evrenin çiçeklerini

³⁸ El-Hadî, Abbasî halifelerinden biridir. Bu halifenin kardeşi ünlü bir müzisyendi.

³⁹ Enceşe, Hz. Peygamber zamanında yaşayan bir deve çobanının adıdır. "Bu çobanın sesi öylesine güzeldi ki develer bile onun sesinden erirdi, helâk olurdu." (**Zehâir ve'l-A'lak**, Bursa, Orhan 607, varak 88)

⁴⁰ 'Ecyad', Mekke'de bir yer adıdır.